

VIRPI 2007

Virpiniemen toimintaympäristön kehittämishanke
Esiselvitys 17.11. 2003

Haukiputaan kunta - Ouluseutu Yrityspalvelut

Esipuhe

PITEMPI PROSESSI

Aikojen saatossa Oulun tuntumassa olevan Virpiniemen alueen hyödyntämiseksi on ollut vireillä useita – huikeitakin hankkeita. Tälle noin 1000 hehtaarin merelliselle alueelle puuhattiin yhdessä vaiheessa paperitehdasta, sittemmin lentokenttää ja jopa ydinvoimalaa sekä 40 vuotta sitten se oli eräs vaihtoehto Oulun yliopiston sijoittumiselle.

Ainoa julkinen hanke, joka sittemmin toteutui alueelle suunnitelmien mukaisesti, on Virpiniemen Liikuntaopisto, jonka ympärille alkoi jo 1980-luvulla hahmottua ainutkertainen liikunta- ja ulkoilualue.

Tämä vireillä oleva projektisuunnitelma ”VIRPI 2007” on luonteva jatke koko Oulun seudun merkittävimmän virkistysalueen luontoystävällisen profiilin luomiselle ja alueen kehittämiseksi koko pohjoisen Suomen näkyvimmäksi merelliseksi ulkoilu- ja virkistysalueeksi.

Pasi Vallivaara
Haukiputaan kunnanjohtaja

SISÄLLYSLUETTELO

ESIPUHE

1. JOHDANTO.....	5
1.1. YLEISTÄ.....	5
1.2. ESISELVITYKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS.....	7
2. VIRPINIEMEN ALUEEN TULEVAISUUDEN HAASTEET	7
2.1. ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA SELVITYKSET.....	7
2.2. SUUNTAVIIVOJA TULEVAISUUTEEN.....	9
2.3. ALUEEN NYKYISET TOIMINNOT.....	10
2.3.1. <i>Liikuntaopisto</i>	10
2.3.2. <i>Virpiniemen merivartioasema</i>	12
2.3.3. <i>Kahvila-ravintola Virpihovi</i>	12
2.3.4. <i>Loma-asuntoalue</i>	13
2.3.5. <i>Karavaanari-alue</i>	14
2.3.6. <i>Ratsastustallit</i>	14
2.3.7. <i>Harjoitusravirata</i>	15
2.3.8. <i>Koiraurheilualue</i>	15
2.3.9. <i>Reitistöt</i>	16
2.3.10. <i>Muut alueen toiminnot</i>	16
2.4. UUDET TOIMINNOT JA TULEVAISUUDEN MAHDOLLISUUDET	16
2.4.1. <i>Golfkenttä Virpiniemen avainhankkeena</i>	16
Golfin kehitys harrasteena Suomessa	16
Golfkentän rakentamisen rahoitus ja hankkeiden yleinen merkitys Suomessa	18
Virpiniemen golfkentän suunnitelma	19
2.4.2. <i>Hiihtourheilun kehittämismahdollisuudet</i>	20
2.4.3. <i>Vesistön, rannikon ja saariston hyödyntäminen</i>	22
2.4.4. <i>Muut uudet aktiviteetit</i>	23
3. VIRPI 2007 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITTÄMISHANKE.....	24
3.1. ALUEEN TULEVAISUUDEN KUVAAN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	24
3.1.1. <i>Ouluseudun kasvu ja vaikutus liikuntapaikkakasyntään</i>	24
3.1.2. <i>Kulutustottumusten muutokset ja niiden suunta</i>	24
3.1.3. <i>Matkailukysynnän kasvu ja mahdollisuudet</i>	25
3.2. HANKKEEN TAVOITTEET JA TOIMINTASTRATEGIA.....	26
3.2.1. <i>Tavoitteet ja tulevaisuudenkuva</i>	26
3.2.2. <i>Hankkeen määrälliset tavoitteet</i>	28
3.2.3. <i>Hankkeen toimintastrategia</i>	28
3.2.4. <i>Tavoitellut tulokset</i>	29
Virpiniemen alueen nykyinen käyttö.....	29
Käytön kasvu vuoteen 2007 ja 2010.....	31
3.2.5. <i>Kehittämisen keinovalikoima</i>	32
3.3. HANKKEEN TOTEUTUKSET OSAT.....	33
3.3.1. <i>Alueen toimintakonseptin kehittäminen</i>	33
3.3.2. <i>Vapaa-aikakeskuksen profiilin luominen ja liiketoimintojen suunnittelu</i>	34

3.3.3. Alueen ympäristöllinen kehittäminen ja maisema-arvojen suojelu.....	34
3.3.4. Alueen infrastruktuurin ja logistiikan kehittäminen.....	34
3.3.5. Seudullisten ja kansainvälisten yhteyksien lisääminen.....	35
3.4. AIKATAULU JA ORGANISOINTI.....	35
3.4.1. Projektia toteuttava organisaatio.....	36
3.4.2. Yhteistyöverkostot.....	36
3.5. KUSTANNUSARVIO JA RAHOITUS.....	36

LIITTEET

Liite 1. Virpi 2007 projektin budjetti- ja rahoituskaaviot 2004-2005 (24 kk)

Liite 2. Rahoitushakemus Pohjois-Pohjanmaan liitolle

1. Johdanto

1.1. Yleistä

Haukiputaan kunnan voimassa olevassa strategiassa kunnan visiosta 2010 todetaan, että ”Virpiniemi on seutukunnallinen, erilaisten urheilu- ja vapaa-ajan toimintojen keskus Perämeren kaaren vierasvenesatamaineen”.

Virpiniemen alueella on pitkät perinteet jo vuosikymmenten takaa paitsi paikkakuntalaisten niin myös oululaisten hiihtourheilun ja talvisten hiihtoretkien kohteena. Alue tarjoaa muuhun rannikkoseutuun verrattuna hiihdon kannalta vaihtelevan mäkisiä maisemia, ja on luonteeltaan erämaamainen vailla varsinaista asutusta. Virpiniemen alueen kehittämistarve ja kokonaiskonseptin löytäminen on tullut ajankohtaiseksi useiden eri tekijöiden vaikutuksesta, joita Virpiniemen alueen käytön lisääntyminen ja havaittava luonnon kuluminen

- Ouluseudun ja sen virkistysmahdollisuuksien kysynnän kasvu
- Uusien lajien ja harrastuspaikkojen kysynnän kasvu
- Uusien aktiiviharrastajien ja alueen käyttäjien ilmaantuminen
- Kunnan yleinen kehittämistarve alueen toimintojen järjestämiseksi

Virpiniemen alueen käytön lisääntyminen näkyy ennen muuta kasvavassa paineessa alueen herkkään luontoon. Kun alueen käyttäjien määrä kasvaa, olisi liikkuminen alueella pyrittävä ohjaamaan niitä varten rakennetuille väylille. Ouluseudun kasvu on 1990-luvulta lähtien ollut useiden vertailujen mukaan nopeinta maan kasvukeskuksista.

Uutta kysyntää liikunta- ja urheilupalveluista syntyy koko ajan. Kysynnän luonne myös muuttuu uusien harrastusten myötä, aluetta käyttävien paikallisten ja Ouluseudun asukkaiden ikärakenne muuttuu jatkuvasti. Muutoksen alkuun paneva voima on jatkuva muutos kulutustottumuksissa; ihmisten preferenssit muuttuvat jatkuvasti. Nuorten ikäluokat harrastavat erilaisia asioita kuin nuoret ikäluokat aikaisemmin ovat tehneet, ja odottavat alueen tarjoavan jatkuvasti kiinnostavia elämyksiä ja palveluja.

Myös liikuntaa ohjaavat muoti-ilmiöt: globaali tiedonvälitys yhtenäistää mielikuvia, erilaisten tuotteiden ja palvelujen markkinointi ruokkii harrastusten samankaltaistumista kaikkialla. Hyvä esimerkki muutoksesta kulutustottumuksissa Suomessa on pohjoisen lomakohteiden palvelujen kehittyminen Lapissa viimeisten vuosikymmenten aikana: aktiivilajien muutos tunturihiihdosta pujotteluun ja lumilautailuun, majoitustason nousu retkeilymajoista hotelli- ja lomaosakemajoitukseen, erillisten ohjelmapalvelujen ja alan yritystoiminnan synty, liikenneyhteyksien paraneminen ja matkustustapojen kehittyminen julkisista liikennevälineistä yksityisautoihin ja viimeksi lentomatkustukseen, yleinen vapaa-ajanvieton mahdollisuuksien monipuolistuminen kohteissa, iltaelämä ja ravintolakulttuuri jne.

Lomapalvelujen muuttuminen ammattimaisesti tuotetuiksi on synnyttänyt paljon uutta yritystoimintaa ja palveluja sekä työpaikkoja aloille, jotka ovat olleet paikkakunnille täysin uusia.

Virpiniemi on mielletty kautta aikojen liikunta, ulkoilu- ja retkikohteeksi, jonka pääasiallinen käyttäjäkunta on aina tullut Oulusta ja Haukiputaalta - nimenomaan tässä järjestyksessä.

Alue tunnetaan parhaiten hiihtomaastoistaan ja sen pääasiallisin käyttö tapahtuu talvella. Virpiniemi ei vielä täytä matkailukeskuksen tunnusmerkkejä majoitustason ja puuttuvan ohjelmapalvelutarjonnan vuoksi. Palvelujen lisääminen ja uudistaminen tietävät voimakasta investointitoimintaa ja kehittämistä tulevaisuudessa sekä yksityiseltä että julkiselta sektorilta. Pelkkänä julkisin varoin toteutettuna liikunta-alueena Virpiniemi ei pysty vastaamaan jatkossa kysyntään ja kilpailuun, vaan kehittämättä jättäminen tietää väistämättä alueen rappeutumista ja nykyisellä alueen vapaalla käytöllä ainakin jonkinasteista ekokatastrofia.

Alueen toimijat ovat nykyisen käytännön mukaisesti toimineet Virpiniemessä omilla kunnalta vuokraamallaan alueilla ja rakentaneet sinne tarvitsemansa rakennukset ja rakenteet. Tämä koskee erityisesti karavaanari- ja eläinurheilualuetta. Yhteisessä käytössä olevia alueita ovat olleet tieverkosto, metsätieverkosto, vesialueet ja reitistöt. Kunnan omistaman maan ulkopuolella on käytetty reiteinä yksityisten omistamaa maata. Virallisten, rakennettujen reittien puute ja eri kulkijaryhmien huomioiminen on haaste maankäytön suunnittelulle.

Kuva 1. Virpiniemelle tyypillistä jäkäläkangasmetsää

Myös VIRPI 2007 kehittämishankkeen suurimpia haasteita on alueen toimijoiden yhteistyön virittäminen; aluksi näkemään Virpiniemen alue kokonaisuutena ja myöhemmin jokaiselle avautuvana mahdollisuutena yhteistoiminnalla kehittää myös oman toiminnan edellytyksiä. Jokaiselle yhteiset palvelut ja infrastruktuuri ovat samalla lailla oman toiminnan edellytyksiä. Haukiputaan kunta maan omistajana ja ”isännän äänen” käyttäjänä on Virpiniemen suhteen avainasemassa. Alueen muodostuminen viihtyisäksi vapaa-ajankeskukseksi luo paikkakunnan imagoa, mutta tarjoa myös asukkaille laadukkaita vapaa-ajan liikuntapaikkoja.

1.2. Esiselvityksen tavoitteet ja toteutus

Tällä esiselvityksellä on pyritty valmistelemaan pidempää projektia ”VIRPI 2007 – Virpiniemen alueen toimintaympäristön kehittäminen” vuosille 2004-2006, jonka tarkoituksena on käynnistää toimintakonseptin konkreettinen toteutus, toimintaympäristön kehittämishankkeet ja luoda alueen toimijoiden yhteistyö yhdessä hyväksytyjen periaatteiden mukaisesti. Esiselvityksessä tehdään seuraavia toimenpiteitä:

- hyödynnetään Virpiniemen alueesta tehdyt aikaisemmat selvitykset ja suunnitelmat
- haastatellaan alueen toimijoita, heidän tulevaisuudensuunnitelmiaan ja käsityksiään Virpiniemen alueen kehittämisestä ja tärkeimmistä toimenpiteistä
- käydään läpi alueen nykyinen toiminta ja päivitetään tehtyjä toimintastrategioita
- neuvotellaan aluekehitysviranomaisten kanssa alueen kehittämisen liittyvistä kysymyksistä
- tutustutaan toimintakonseptin kehittämiseksi muualla vastaavien kehittämishankkeiden ratkaisuihin keskittyen etenkin kunnan ja yksityisen sektorin työnjakoon
- tehdään kahdelle vuodelle kehittämisprojektia koskeva suunnitelma
- tehdään kehittämisprojektia koskeva rahoitushakemus Pohjois-Pohjanmaan maakuntarahasta ja neuvotellaan maakunnan liiton kanssa rahoitus hankkeelle

Hanke on toteutettu Haukiputaan kunnan ja Ouluseutu Yrityspalvelujen yhteisenä hankkeena ja molempien yhteisellä rahoituksella elokuusta marraskuuhun 2003. Selvitysprojektin kustannusarvio on 18.000 euroa ja kesto aika kolme kuukautta. Pääosan kuluista muodostavat selvitystyötä tekevän projektipäällikön palkkaus, matkustuskustannukset ja asiantuntijakustannukset.

2. Virpiniemen alueen tulevaisuuden haasteet

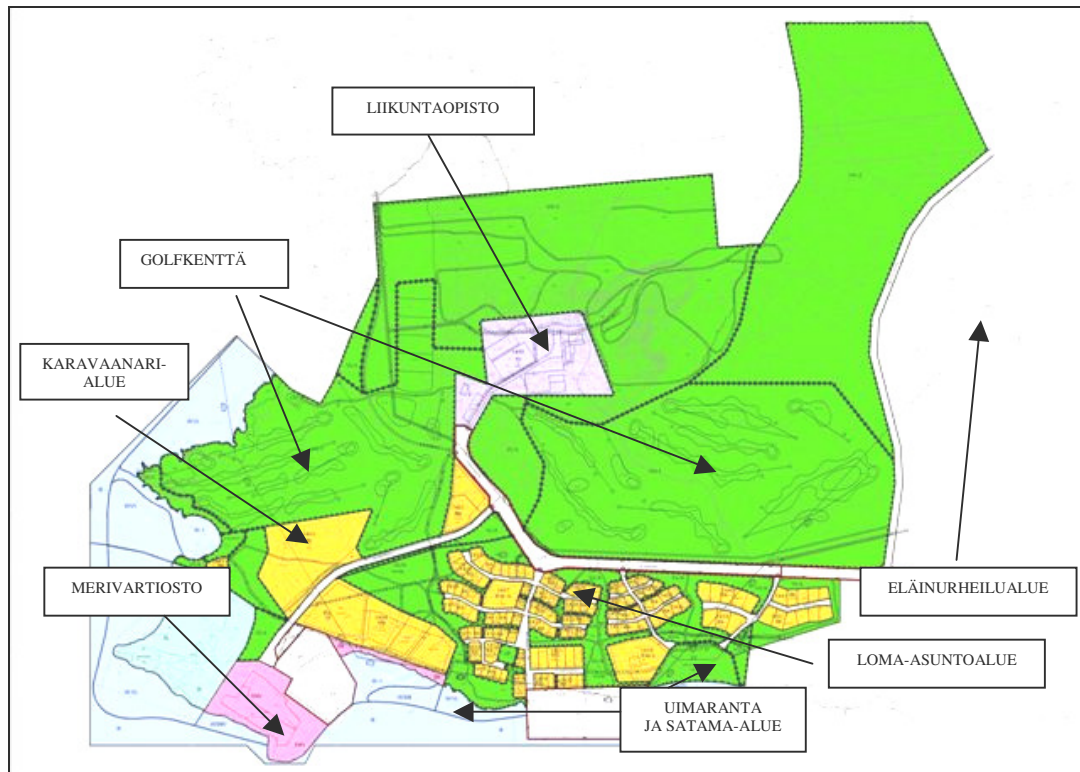
2.1. Alueen asemakaavan muutos ja selvitykset

Vuonna 1993 kunnanvaltuuston hyväksymässä Virpiniemen osayleiskaavassa golfkentälle oli osoitettu alue liikuntaopiston itäpuoleiselle alueelle, jonka arveltiin silloisten suunnitelmien mukaan riittävän harjoitusgolfkentälle tai korkeintaan 9-reikäiselle golfradalle.

Vuonna 2001 valmistunut Virpiniemen asemakaavan muutos ja laajennus käsittää suunnitellun golfkentän alueen kokonaisuudessaan. Kaavamuutoksen perusteissa käydään läpi alueen luonnonolosuhteet, rakennettu ympäristö ja kaavasuunnittelun perusteet aluevarauksiin. Perusteluissa kaavoituksen tavoitteesta todetaan, että se mahdollistaa korkeatasoisen golfkeskuksen rakentamisen Virpiniemen urheilukeskuksen yhteyteen, jolla saadaan lisättyä alueen ympärivuotista käyttöä.

Kaava ottaa huomioon erityisesti luonnonolot ja niiden monimuotoisuuden säilymisen, liikuntaopiston ja karavaanarialueen tulevan toiminnan kehittämistarpeet. Myös Meriniemen alueen loma-asuntoalueen tarpeet huomioidaan.

Kuva 2. Virpiniemen alueen asemakaavan muutos ja laajennus

Haukiputaan kunta on tehnyt vuonna 2000 *Virpiniemen aluetta koskevan käyttöselvityksen*, jolla on pyritty selvittämään alueen nykyistä käyttöä ja käyttäjien (paikkakuntalaiset ja Ouluseudun asukkaat) näkemyksiä Virpiniemen tulevaisuuden käytöstä ja käyttäjien tarpeista. Selvityksessä alueen kaavalliset kehitystarpeet nousevat keskeisesti esille johtuen alueelle suunnitellun golfkentän vaatimista tilatarpeista.

Kunnan tekemän käyttöselvityksen vastausprosenttia pidettiin korkeana johtuen asian ajankohtaisuudesta. Määrälliset arviot käyttäjäkunnasta sisältävät eniten tulkinnanvaraisuuksia, kuitenkin arvio on vähintään 50-100 henkilöä. Golfkenttä toisi selvityksen mukaan lisää kävijöitä kesällä vähintäänkin 150-200 henkilöä vuorokaudessa. Käyttölajeittain aluetta hallitsee selvästi maastohiihto, paljon käytetty reitti on etenkin 5 km:n valaistu latu liikuntaopiston läheisyydessä. Selvityksessä tuodaan esille vastaajien kriittisiä kantoja golfkentän mahdollisesti aiheuttamiin vaikutuksiin luonnolle ja alueen käytön rajoituksiin.

Vapaiden kysymysten vastauksista heijastuvat hyvän asiantuntevuuden lisäksi myös ennakkoluulot, tietämättömyys ja kauna ulkopuolisia alueen käyttäjiä vastaan: golfkenttää vastustavia kannanottoja on hyvin paljon, mutta toisaalta odotetaan että kunta rakentaa runsain mitoin käyttäjille erilaisia suorituspaikkoja ja reittejä ja ylläpitää näitä toimintakuntoisina. Käyttöselvityksen kysymyksenasettelun heikkoutena voidaan pitää vähäistä keskittymistä kustannuskysymyksiin, etenkin millaisista palveluista käyttäjät olisivat valmiita maksamaan.

Tuorempi alueen käyttöselvitys on Oulun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikön *tekemä Virpiniemen virkistyskäytön nykytilaa ja tulevaisuuden käyttömahdollisuuksia poh-*

tiva selvitys keväältä 2003. Selvitys on tehty oppilastyönä ja siinä on inventoitu Virpiniemen alue luonnontieteellisistä näkökohdista, otettu huomioon Virpiniemi lasten näkökulmasta, aktiivikäyttäjän näkökulmasta, selvitelty opasteiden asianmukaisuutta ja turvallisuustekijöitä.

Selvitys tuo esille alueen puutteellisen palveluvarustuksen ja turvallisuustekijät käyttäjän kannalta, jotka voivat johtaa negatiiviseen julkisuuteen ja käyttäjien siirtymiseen muualle. Selvitys toteaa urheiluopiston arviointiin perustuen alueella olevan vuosittain 30.000 – 50.000 kävijää (vuorokaudessa 82-136). Käyttäjät ovat kiinnittäneet selvityksen mukaan huomiota puutteelliseen reittien merkitsemiseen maastossa, kuntoilun ja hevosurheilun osumista samoille reiteille ja vapaan liikkumisen aiheuttamaan eroosioon maastossa. Selvityksen ansio on yksityiskohtainen eri harrastustoimintojen kuvaus, heikkous puolestaan ilmenee ymmärryksessä kytkeä alueen palvelujen kehittyminen vallitsevaan kysyntään.

Ouluseudulle on valmistunut vuonna 1997-98 virkistys- ja vapaa-ajan alueiden kokonais-suunnitelma, joka tunnetaan nimellä VIVA. Suunnitelma on kuntien yhteinen tavoitesuunnitelma, joka antaa osviittoja kuntien yleiskaavojen laadinnassa ja maankäytön suunnittelussa. Suunnitteluprojektin tuloksena syntyi kehämäinen virkistysalueiden vyöhyke Ouluseudun ympärille. Hankkeen synnyttämisessä on painotettu alueiden biologis-ekologista inventointia, niinpä pääasiallinen suunnitelman tulos on kaavoituksen pohjaksi tehdyt kartat. Suunnitelman heikkous on kulutuskysynnän huomiotta jättäminen, eikä sinällään tuo juurikaan uutta seudulliseen virkistysalueiden suunnitteluun.

2.2. Suuntaviivoja tulevaisuuteen

Virpiniemen alue tarvitsee yksityistä palvelutoimintaa kehittyäkseen kuten golfin kaltaisen uuden ja modernimman aktiviteetin, joka antaa mahdollisuuksia alueella toimivien muiden palvelujen kehittämiseksi ja luo samalla tarpeen panostaa infrastruktuuriin ja luonnontilan parempaan säilyttämiseen. Koska alueen imago ja vetovoima ei kehity ilman näkyvää uudistumista, uusien investointien käyntiin saamisella on myös kiire.

Virpiniemen tilanteessa olisi merkittävä askel jo *vuoden 2004 kunnan budjettiin tehtävä alueen hankkeiden investointivaraus*, jota käytettäisiin lähinnä hankkeiden suunnittelun omarahoitusosuutena.

Virpiniemen kehittäminen ja kehittämiseksi valittava suunta on epäilemättä suuri kysymys Haukiputaalla. Kunnan imago on mielletty sekä sisällä että ulkopuolella teollisuuspainotteiseksi. Kuitenkin perinteisten alojen suurteollisuus siinä mitassa kuin sitä Haukiputaalla on ollut, on kadonnut peruuttamattomasti. Kunnan mahdollisuudet ovat tulevaisuudessa paremminkin seudullisia, ja uusia *tulevaisuuden elinkeinoja löytyy palveluelinkeinoista ja kaupasta*.

Virpiniemen tulevaisuudesta ja sen merkityksestä kunnalle, kuntalaisille ja paikalliselle elinkeinoelämälle tarvitaan yleiskeskustelua. Keskustelun ohjaaminen oleelliseen on kuitenkin haaste; vapaa keskustelu useimmiten tuottaa tuloksen, jossa paikkakuntalaisten henkilökohtaiset todelliset ja kuvitellut edut ovat tärkeämmät kuin työllisyydestä ja toimeentulosta,

kunnan yritystoiminnan kehittymismahdollisuuksista tai vaikkapa paikkakunnan ulkoisesta kuvasta ja ulkopuolisesta kiinnostuksesta huolehtiminen. Harva kuitenkin muistaa, että kehittäminen aina merkinnyt myös parempia harrastusmahdollisuuksia suurimmalle osalle kuntalaisista ja vienyt alueelle lisääntyneen matkailun avulla kuntaa eteenpäin. Strategioitaan määrävälein tarkistaessaan kunta määrittää tavallisesti pidemmän ajan toiminnan ja kehittämisen suuntaviivat.

Virpiniemen alueen kehittämisen mallia tai toimintakonseptia voidaan hakea lähinnä matkailusta ja kokemuksista matkailun kehittämisessä. Kysymys on samanlaisesta liikkumisesta harrastuksen perässä, tosin ainakin tässä vaiheessa on useimmiten päiväkäynneistä ilman majoitustarvetta (poikkeuksena karavaanarialue, osin liikuntaopisto). Pyrkimys tulisi kuitenkin olla alueen asiakasvirtojen hallittu kasvattaminen Ouluseudun ulkopuoleltakin, mikä edellyttää ylivoimaa markkinoiden, tuotteen laadun tai hinnan ja saatavuuden suhteessa. Tällä hetkellä Virpiniemestä puuttuvat tällaiset matkailun tarvitsemat tuotteet tai palvelut.

Toimintojen suunnittelulla, yhteistoiminnalla yritysten ja yhteisöjen kanssa voidaan luoda linjat ja toimenpiteet luonnon paremmin huomioimiseksi. Hankkeille voidaan saada ympäristöhallinnon ym. tahojen rahoitus vasta kun on osoittaa tarvittava yleissuunnitelma ja hankkeisiin osallistuvat ja hyödyntävät tahot (sitoutuminen yhteistyöhön). Samoin ympäristön laatua parantavien investointien saanti alueelle helpottuu. Rakennusten ja rakenteiden modernisointi ja kunnossapidon tarve on yleisleimallinen piirre alueelle.

Koska Virpiniemi tällä hetkellä edustaa monilta osin kunnallisesti tuotettuja julkisia palveluja, kilpailu ihmisten vapaa-ajasta on paljolti tuntematon käsite. Virpiniemen alue palveluineen kilpailee kuitenkin asukkaiden vapaa-ajasta paikallisesti Haukiputaalla ja Ouluseudulla. Yleensä yritykset ja myös kohteet kokonaisuudessaan tavoittelevat ylivoimaa suhteessa kilpailijoihin joko palvelujen hinnassa, laadussa tai saatavuudessa. Virpiniemen alueen kilpailijat kannattaisi yrittää tunnistaa: suoraan ne voivat olla talvella mm. Oulun kaupungin latuverkostot, Koillismaan hiihtokeskukset, Lappi ja kesällä laajemmin muu Ouluseutu, Oulunkaaren seutukunnan kohteet, Hailuoto, Oulun kaupungin tarjoamat harrastusmahdollisuudet jne.

Virpiniemen osalta ainakin alueen saavutettavuus, edellyttäen liikenneolojen jatkuvan kehittämisen, on tietynlainen etu. Mielenkiintoinen kysymys on: miten alue todella tunnetaan esim. oululaisten keskuudessa ja mistä se erikoisesti tunnetaan?

2.3. Alueen nykyiset toiminnot

2.3.1. Liikuntaopisto

Virpiniemen liikuntaopisto aloitti toimintansa 1983. Virpiniemen liikuntaopisto on OPM:n ylläpitämä ja toiminta on lakisääteistä tulostavoitteinen. Liikuntaopiston tarkoituksena on toimia Pohjois-Pohjanmaalla urheilujärjestöjen ja seurojen sekä liikuntaelämän alueellisena koulutuskeskuksena. Monista muista vastaavista opistoista poiketen Virpiniemen opiston strategia on jalkautua maakuntaan, omia kiinteitä tiloja ja henkilökuntaa on vähän, samoin opiston opetustyössä käyttämät reitit ovat kunnan omistuksessa ja ylläpitämiä.

Kuva 3. Virpiniemen urheilu- ja liikuntaopisto

Vuoden 2002 määrällisenä tavoitteena opistolla oli järjestää 22.200 opiskelijapäivää, joista valtionavustusta seurat saivat 70 % opiskelijapäivistä. Koulutusta annetaan valmentaja- ja ohjaajakoulutuksena, järjestetään lajileirejä ja testipäiviä. Oulun AKK:n kanssa on toteutettu liikuntapaikkojen hoitajien ammattitutkintokurssia. Pääosan asiakaskunnasta muodostavat urheiluseurat ja lääninhallitus, aikuiskoulutuksen osuus ja sen instrumentit ovat merkittäviä opiston toiminnan kannalta. Opiston opiskelijat jakautuvat nykyisin suurin piirtein seuraavasti: 15 % opiskelijoista on Haukiputaalta, 70 % muualta Ouluseudulta ja 15 % muualta Pohjois-Suomesta.

Liikuntaopiston järjestämä majoitus on ainoa kaupallinen majoituspalvelu Virpiniemessä, opiston omissa tiloissa on 43 vuodepaikkaa ja vuokralla on kahdessa lomakiinteistössä 54 vuodepaikkaa. Liikuntakeskuksen harjoitustilat käsittävät 5 tenniskenttää, jalkapallokentän, valaistun kuntoradan jne. Alueella on tiheä kuntohiihtoreittien verkosto ja hyppymäki, opisto on toistaiseksi omien sisäliikuntatilojen puutteen vuoksi käyttänyt paikkakunnan ja seudun tiloja.

Opiston laajennusinvestointi on alkamassa lokakuussa 2003 ja merkittävin opiston historiassa, investointi käsittää sisäliikuntatilat ja sen kustannusarvio on 2,2 milj. euroa. Laajennus tietää myös alueen historiassa käyttäjämäärien kannalta merkittävintä yksittäistä hanketta, jonka vaikutukset ovat moninaiset ja joka luo pohjaa myös muulle alueen kehittämiselle tulevaisuudessa.

2.3.2. Virpiniemen merivartioasema

Asema on ollut Virpiniemessä samalla paikalla kuin nyt 1950- luvulta. Asemalla työskentelee noin 20 henkilöä. Henkilöstön osaaminen on monipuolista. Asemalla työskentelee mm. koiramiehiä, sukeltajia ja pintapelastajia. Aseman toiminta-alue on merialue Siikajoen ja Kuivaniemen välillä. Aseman vaikutuspiirissä asuu noin 200.000 ihmistä.

Asemalla on ympärivuorokautinen päivystys, lähtövalmius hälytykseen on korkeintaan tunti. Asemalla on neljä venettä ja ilmatyynyalus. Talvella partioidaan moottorikelkoilla. Etsintöjä on vuodessa noin 20.

Aseman yhteydessä on myös Oulun merivartioalueen johtopaikka. Johtopaikalla työskentelee 3 henkilöä. Johtopaikan alaisuudessa on neljä merivartioasemaa, eteläisin Kalajoella ja pohjoisin Röyttän asema Torniossa.

Kuva 4. Virpiniemen merivartioasema

2.3.3. Kahvila-ravintola Virpihovi

Kahvila-ravintola Virpihovi toimii Virpiniemen liikuntaopiston vieressä, yrityksen omistaa Sipo Ervasti. Yrityksen toimialaan kuuluu kahvila-ravintolatoiminnan lisäksi pitopalvelu, ohjelmapalvelut, ulkoilutapahtumat, kokouspakettien järjestäminen. Ervastin yritysryppäeseen kuuluvat lisäksi Kiiminkijoen Koskikota ja Music Bar Frank Mähönen. Virpihovi on keskeinen alueen toimija yhdessä liikuntaopiston kanssa.

Kuva 5. Kahvila-ravintola Virpihovi

2.3.4. Loma-asuntoalue

Haukiputaan kunnan kaavoittamalla loma-asuntoalueella Meriniemessä on rakennettu kaikkiaan 120 loma-asuntoa kaava-alueelle. Loma-asuntoja varatuilla ja lunastetuilla tonteilla on rakenteilla 30-50 kpl, lisäksi kunnalla on omistuksessaan ja myymättä tällä hetkellä noin 10 tonttia.

Kuvat 6. Meriniemen loma-asuntoaluetta

2.3.5. Karavaanari-alue

SF-Caravan ry. Oulun osastoon vuokrannut Haukiputaan Virpiniemestä 2,6 ha maa-alueen vuonna 1983. Yhdistyksen jäsenmäärä on tällä hetkellä yli 2100. Alueella on 127 sähköistettyä vaunupaikkaa sekä täydelliset huolto- ja saunarakennukset. Alueella on sisäoleskelutiloja, saunat, lasten leikkikenttä, pyykinpesumahdollisuus ym. Uimarantaan on n. 250m.

Virpiniemen Liikuntaopisto sijaitsee alueen välittömässä läheisyydessä, joten lenkkeilypolut ja hiihtoladut ovat käytettävissä. Alueella järjestetään vuosittain useita treffitapahtumia, lähes kaikkiin voi osallistua pelkällä aluemaksulla.

2.3.6. Ratsastustallit

Eläinurheilualueella toimii vakinaisesti kaksi ratsastustallia, ABC-tallit Oy ja Virpi-tallit. ABC-tallit harjoittavat sekä ratsastuskurssitoimintaa että vuokratallitoimintaa. Kurssitoiminta on vilkkainta touko-kesäkuussa ja elo-syyskuussa. Sesonkiaikana ratsastajia on viikossa yli 200, hevosia tällä hetkellä on noin 40 ratsua. Ratsastuskoulun toimintaa ABC-talleilla vetää Arto-Pekka Heino. Virpitallit puolestaan vuokraa tallipaikkoja sekä ratsastushevosille että ravihevosille, tällä hetkellä hevosia talleilla on noin 30 hevosta. Toimintaa vetää Pekka Lopakka.

Lisäksi Pohjois-Kellon alueella Topinperällä on kuusi pienempää tallia, jotka myös hyödyntävät Virpiniemen ratsastusmaastoja Rytisuon tien kautta. Suurimpana ongelmana on nähty virallisten, omien reittien puuttuminen alueelta. JoMMA –hankkeeseen kuuluva eläinurheilualueen suunnitteluhanke on syksyllä 2003 ollut käynnissä, ja sen tehtävänä on eläinurheilualueen osalta myös ollut valmiuksien luominen ratsastusreitistön rakentamiseksi. Hanketta Haukiputaan kunnassa on vetänyt Marjut Sutela.

Kuva 7. ABC-tallit Oy Virpiniemessä

2.3.7. Harjoitusravirata

Virpiniemen Hevosystävät ry. on vuokrannut kunnalta maa-alueen, jolla sijaitsee harjoitusravirata. Ravirataa varten on perustettu osakeyhtiö, joka ylläpitää rataa. Rata-alue on kehitetty edelleen talkootyöllä ja erilaisilla projekteilla, tällä hetkellä se täyttää radan osalta harjoituskilpailujen vaatimukset (pituus 1.600 m). Ravirata-alueella sijaitsee valjastuspuomit, katettuja valjastuskatoksia, tuomaritorni ja ulkokatsomo.

2.3.8. Koiraurheilualue

Virpiniemen Greyhoundurheilijat ry. on rakentanut ja ylläpitää kunnalta vuokraamallaan alueella koirakilpailuun (greyhoundit, whippetit) soveltuvaa rataa. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää koirien jalostusta, kasvatusta ja kilpailutoimintaa ja tehdä lajia tunnetuksi. Yhdistyksen toiminta-alueena on koko Pohjois-Suomi. Rata rakennuksineen on valmistunut vuonna 2000. Yhdistyksen puheenjohtajana toimii Pekka Kolivuori.

Saksanpaimenkora -yhdistyksellä SPL-Oulu ry on vuokrattuna koiraradan itäpuolella harjoituskenttä koirien koulutusta varten.

Samoin alueella toimii kennel- ja agility-yhdistys, jolla on yhdessä SPL-Oulu ry:n kanssa hanke mittavan koirakoulutushallin rakentamiseksi alueelle. Hanke on suunniteltu aloitettavaksi vuoden 2004 puolella, ja sijainti on nykyinen koirakoulutusalue. Hanke on seudullinen, koska allergia- ym. ongelmien vuoksi esim. Ouluhallin käyttö näyttely- ja kilpailutoimintaan ei ole enää mahdollista.

Kuva 8. Virpiniemen koiraurheilurata

2.3.9. Reitistöt

Virpiniemen alueen hiihtoreitistöt ovat Haukiputaan kunnan rakentamia ja ylläpitämiä. Reitistöt käsittävät liikuntaopiston läheisyydessä eri pituisia latuja, valaistun ladun ja yhdysladun Virpiniemen alueelle Haukiputaan keskustasta.

2.3.10. Muut alueen toiminnot

Muista alueen toiminnoista voidaan mainita Meriniemen uimaranta-alue, joka on nimensä mukaisessa käytössä. Kunta omistaa alueella Meriniemen kiinteistön, jota on kehitetty henkilöstön virkistys- ja koulutuskäyttöön.

2.4. Uudet toiminnot ja tulevaisuuden mahdollisuudet

2.4.1. Golfkenttä Virpiniemen avainhankkeena

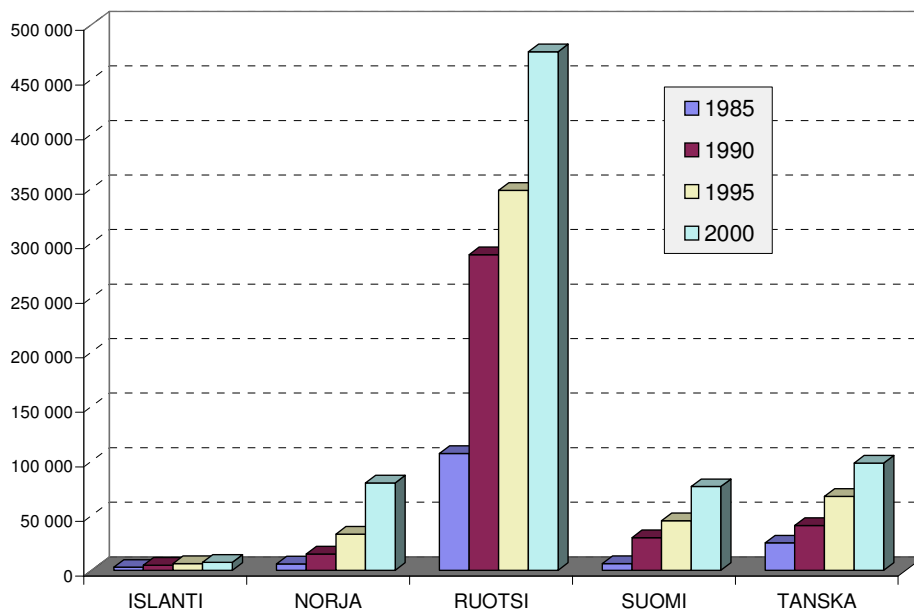
Golfin kehitys harrasteena Suomessa

Golfin harrastajamäärien kehitys Suomessa alkoi voimakkaasti kasvaa vasta 1990-luvun puolivälin jälkeen. Kasvu on ollut voimakas 1990-luvun taloudellisen taantumankin aikana. Vuonna 2002 harrastajia oli 94.000 ja kenttiä 101 kenttää. Vaikka pelaajista edelleen 60 % on miehiä, naisten ja nuorten osuus on aivan viime vuosina noussut suhteellisesti eniten. Pohjoismaissa Ruotsi on alan edelläkävijä, pelaajia oli vuosituhaten vaihteessa jo lähes puoli miljoonaa ja kenttiä yli neljä sataa. Ainoastaan Islanti jää Suomesta kaikilla määrällisillä mittareilla mitattuna jälkeen. Kiinnostus lajia kohtaan kasvaa etenkin nuorten ja tyttöjen keskuudessa. Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n tekemän uusimman vuoden 2002 mieli-pidetiedustelun mukaan 83.000 aikuisväestöön kuuluvaa haluaisi aloittaa golfin pelaami-

sen. Lukumäärä on noussut vuodesta 1994 lähtien aloitettujen mittausten mukaan joka kerta. Golfliiton ennusteiden mukaan tämä tietää sitä, että pelaajia tulee lisää vuoteen 2010 mennessä 50.000 pelaajaa lisää.

Suomessa pelaajamäärä on lisääntynyt etenkin viimeisen kymmenen vuoden aikana niin, että kentät ovat paikoitellen ylivarattuja. Täysimittaiselle golfkentälle mahtuu 800 – 850 aktiivipelaajaa, käytännössä se on täynnä ja sen kapasiteetti on käytettynä kun pelikierrokset arkisin ovat klo 15-19 välillä täynnä ja viikonloppuisin ei mahdu enää uusia pelaajia. Ruuhka koskee Suomessa nimenomaan kasvukeskusalueita kuten Ouluseutua.

Kuva 9. Golfin aktiivipelaajat Pohjoismaissa

Suomen Golfliiton mukaan golfin pariin tuli vuonna 2002 yli 8.000 uutta harrastajaa. Vaikka liiton jäsenseurojen määrä kasvoi vain kahdella uudella seuralla, harrastajien määrän sijaan kasvoi 8 363 pelaajalla, mikä on 10 % suurempi kuin viime vuoden vastaava luku.

Nyt rekisteröityjä pelaajia on virallisesti 93 607. 100.000 rekisteröidyn pelaajan raja rikkoutuu ensi vuonna. Golfliiton mukaan ilahduttavaa kehityksessä on erityisesti nuorten (alle 18-vuotiaat) määrän keskimääräistä selvästi suurempi kasvu. Tyttöjen kasvuprosentti oli 15 ja poikien 11,6. Yhteenlaskettuna nuoria pelaajia on liiton jäsenistöstä nyt 13,8 %, viime vuonna määrä oli 13,5 %. Miesten osuus rekisteröidyistä pelaajista on 59 % ja naisten 27 %. Alueellisesti tarkasteltuna Pohjois-Suomessa kasvu oli selvästi muuta maata suurempaa. Alueen pelaajamäärän kasvu oli 21 %. Seuraavaksi suurinta kasvu oli Pohjanmaalla 19 %.

Suomen Golfliitto on huomionnut alan kehittämisessä keskeiseksi kysymykseksi, kuinka turvata nykyisille ja tuleville harrastajille riittävästi peli- ja harjoitusmahdollisuuksia, vieläpä kohtuullisin kustannuksin. Uusien kenttien ja harjoituspaikkojen lisääminen on liiton toiminnan yksi päätavoitteista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttääkin uudenlaista ajattelua,

vaihtoehtoisia malleja niin rahoituksen kuin kenttien omistuksen suhteen sekä yhteiskunnan osallistumista.

Tällä hetkellä Suomen Golfliitossa on pohdinnan alla, pitäisikö liiton johdolla rakentaa erityinen mallikenttä, joka olisi kustannuksiltaan ja hallinnointimalliltaan sellainen, että se olisi edullinen rakentaa, pelaaminen olisi mahdollista ilman suuria maksuja ja että siihen olisi saatavissa myös yhteiskunnan tukea.

Taulukko 1. Golfin pelaajat ja kentät Suomessa 1960-2002

Vuosi	Pelaajia	Golfkenttiä	Pelaajia per kenttä
1960	670	6	112
1970	1.776	9	197
1975	2.145	11	195
1980	3.211	13	247
1985	6.671	18	371
1990	29.934	59	507
1991	35.551	71	501
1992	39.517	77	513
1993	41.104	80	514
1994	42.918	83	517
1995	45.272	89	509
1996	48.795	89	548
1997	53.984	91	593
1998	59.376	91	652
1999	66.601	95	701
2000	76.522	97	789
2001	85.395	99	863
2002	93.558	101	926

Golfkentän rakentamisen rahoitus ja hankkeiden yleinen merkitys Suomessa

Suomen Golfliitto ry. on selvittänyt golfkenttien rakentamisen ja ylläpidon rahoitusta. Tähän mennessä harrastajat ovat sijoittaneet kenttien rakentamiseen 230 milj. euroa. Virpiniemen kenttäsuunnitelman kaltaisen radan hinta kaikkine rakennuksineen ja hankintoineen maksaa 3,3 milj. euroa.

Kenttäyhtiöt ovat voittoa tuottamattomia yhtiöitä, vain kymmenellä kentällä on yksityinen omistajataho. Kaikista maan kentistä 60 kenttää toimii yhteiskunnalta tai julkisyhteisöltä vuokratuilla mailla. Kenttäyhtiöt eivät saa minkäänlaista yhteiskunnan tukea, vaan pelaajat maksavat käytännössä kaikki rakentamiskulut.

Golfliitto on tähdentänyt rakennushankkeiden merkitystä kunnalle ja paikkakunnalle:

- Pelaajat maksavat kentän rakentamisen kustannukset (ei kunta)
- Rakentaminen työllistää kunnan maansiirtoyrittäjiä
- Pelaajat ylläpitävät kentän ja seuran vuotuisilla maksuillaan

- Kentät houkuttelevat matkailijoita paikkakunnalle
- Täysmittainen golfkenttä työllistää pelikaudessa parhaimmillaan 20 henkeä ja ympärivuotisina työpaikkoina keskimäärin 12 henkeä
- Golfin harrastaminen sopii kaikille ikäluokille, pelikierroksen pituus on noin 8 kilometriä
- Golfkenttä on käytettävissä muuhun liikuntaan golfsesongin ulkopuolella
- Golfista on tullut yritystoiminnalle ja muulle sosiaaliselle elämälle tärkeä kohtauspaikka

Virpiniemen golfkentän suunnitelma

Virpiniemen Golfkentän suunnitelma käsittää 18-reikäisen golfkentän rakentamisen liikuntaopistosta katsoen itä- ja länsipuolelle. Golfkentän toteuttaminen on tällä hetkellä pysähdyksissä asemakaavan laajenuksesta tehdyn kunnallisvalituksen vuoksi. Golfkenttä tarvitsee 65 hehtaaria vuokramaata kunnan omistamalta alueelta Virpiniemessä. Kentän toteutus on suunnitellaan mahdollisesti siten, että kunta vuokraa maapohjan kenttäyhtiölle, joka on voittoa tuottamaton yhtiö, ja joka kustantaa rakentamisen ja myöhemmin kentän ylläpidon.

Suomen Golfliiton järjestöpäällikkö Osmo Saarinen teki 7.10.2003 katselmusmatkan Virpiniemen suunnitellun golfkentän alueille. Saarinen totesi, että ympäristö tarjoaa erinomaisen mahdollisuuden golfkentän rakentamiseen alueelle, kenttää luonnehtii Saarisen mukaan lähinnä merellisyys ja se on varsin vaivattomasti rakennettavissa alueelle johtuen keveästä, hiekkaisesta maaperästä.

Alueelle aikaisemmin yksityisten toimesta tehtyä ruotsalaisen golfarkkitehdin suunnitelmaa Saarinen piti arveluttavana; kaikki merkit viittaavat siihen, että suunnittelu on tehty pelkän kartan perusteella. Radan suunnittelusta johtuu, että peli ruuhkautuu ensimmäisillä väylillä häiriten sujuvaa pelin läpimenoa. Suunnitelma vaikuttaa vanhanaikaiselta.

Suunnittelukustannukset vaihtelevat toisessa päässään 1 milj. euron amerikkalaisuunnittelijoiden palkkioista aina 30.000 – 50.000 euron hintaisista nuoren polven suomalaisiin suunnittelijoihin. Saarinen suositteli valitsemaan nousevan polven nuoren suomalaisen suunnittelijan, jolla on todellinen kiinnostus rataa ja käytettävissä olevaan maastoon ja alueeseen.

Aiemmin tehtyä (Lemminkäinen Oy) Virpiniemen golfradan neljän miljoonan euron kustannusarviota ns. avaimet käteen periaatteella Saarinen pitää aivan liian korkeana, vastaavan laajuinen rata on maksanut mm. Kalajoella vain miljoona euroa. Virpiniemen maaperä on verrattavissa kalajoen vastaavaan, toteuttaminen eräiltä osin voi olla helpompaakin.

Virpiniemen kenttä pystytään rakentamaan pelikuntoon runsaassa vuodessa (15-18 kk), talviolosuhteet asettavat jonkin verran rajoituksia töille. Maapohjan vuokrahinta (usein kunnan omistama) vaihtelee Ruissalon 500 euron vuosivuokrasta 50.000 euron vuosivuokraan (Vuosaaren kaupallinen kenttä).

Kuvat 10. Virpiniemen golfkenttäalueen katselmus 7.10.2003

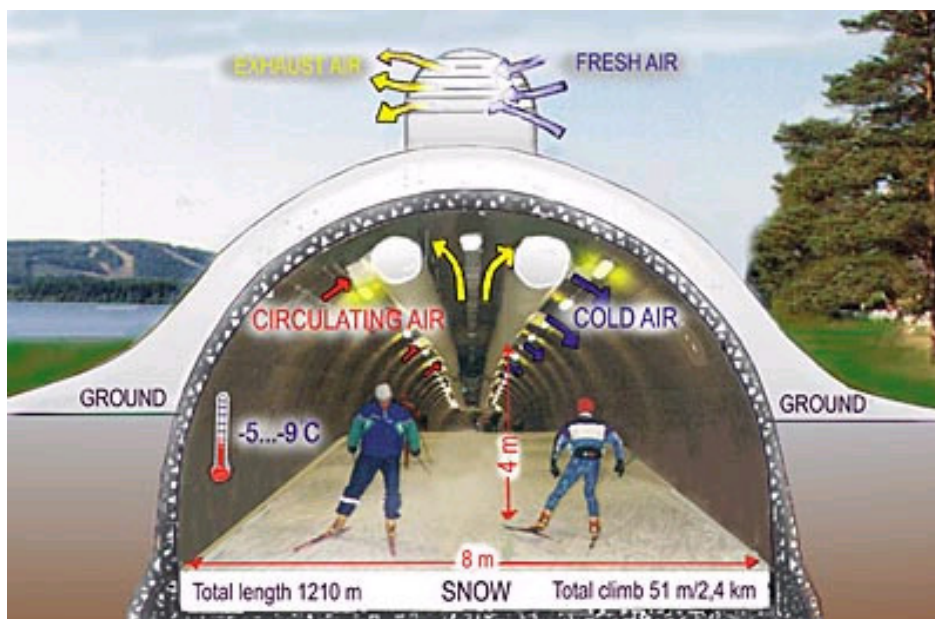
2.4.2. Hiihtourheilun kehittämismahdollisuudet

Merkittävimmät maastohiihdon innovaatiot reitistöjen kehittämisen lisäksi liittyvät hiihtokauden pidentämiseen keinolumiolosuhteilla *hiihtoputkessa*. Vuokatin hiihtotunneli on rakennettu Vuokatin Urheiluopiston välittömään läheisyyteen. Tunneli on upotettu harjuun, joten valmistuttuaan sitä ei maastosta ulkoapäin juuri huomaa. Ensimmäiset hiihtäjät nautti-

vat lumiolosuhteista jo 13.6.1997. Puolikaaren muotoinen betonista valettu runko valmistettiin paikan päällä muottien avulla, rakenne on eristetty ulkopuolelta. Näin on varmistettu hiihtotunnelin alhainen sisälämpötila myös kesähelteillä. Hiihtoputken kokonaispituus on 1.210 metriä.

Hiihtotunnelin sisään on rakennettu ilmastointi ja jäähdytysjärjestelmä, joka pitää tunnelin sisälämpötilan suotuisana (-5 - -9 °C). Hiihtotunnelin sisäänkäynti on Vuokattikeskuksessa, joka on alueen uusi info-keskus alueen matkailijoille. Kahviosta avautuu näköala alas hiihtotunneliin. Hiihtoputken omistaa Hiihtoputki Oy. Kustannusarvioltaan 16 miljoonan markan putken suurin rahoittaja on työministeriö, joka myönsi 9,6 miljoonaa markkaa työllisyysperusteisena valtionapuna. Tuosta summasta puolet on Euroopan aluekehitysrahastosta, joten EU-rahaa on sijoitettu myös hiihtourheilun kehittämiseen. Kainuun liikuntasäätiö on yrityksen suurin osakkeenomistaja 3,9 miljoonan markan osakepääomalla. Liikuntasäätiön kautta hanketta rahoitti Sotkamon kunta 2,4 miljoonalla markalla, Kajaanin kaupunki 500.000 markalla ja Kainuun liitto miljoonalla markalla. Muita toteutettuja hiihtotunneleita on Jämijärven Lumimaassa (1.250 m) toteutettu hiihtoputki.

Kuva 11. Vuokatin hiihtotunnelin poikkileikkaus

Vartenotettava mahdollisuus selvitettäväksi on myös ympärivuotisen lumilautailuun tarkoitettun *half-pipen* (*lumikouru*) rakentaminen. Tiettävästi maassa ei ole vielä sellaisia toteutettu ja kohteella olisi valtakunnallista merkitystä, koska laji on uusimpia talviolympialaisiin hyväksytyjä urheilulajeja. Koska laji on erityisesti nuorison suosima, sillä on merkitystä alueen asiakaskunnan rakenteessa ja jatkuvuudessa myös tulevaisuudessa.

2.4.3. Vesistön, rannikon ja saariston hyödyntäminen

Virpiniemen alueen hyödyntämättöimpiä luonnonvaroja ovat vesistö ja alueen sijainti Pohjanlahden rannikolla. Meriniemen ranta-alue on ollut aikaisemmin öljysatamakäytössä johtuen luonnon syväväylä ulottumisesta lähes rantaan.

Kuva 12. Rantamaisemaa Ritalinnokalta länteen

Paikka on Oulun seudulla lähes ainoita paikkoja, jossa luonnonväylä ulottuu muuten matalalla rannikolla käyttökelpoiselle etäisyydelle maayhteyksistä. Öljysataman toiminta on lopunut jo 1980-luvulla, mikä on vapauttanut alueen muuhun käyttöön. Myös alueella sijainneet öljyvarastot on purettu.

Vesistön ja rannan virkistyskäyttöön on esitetty useita ideoita aina täysimittaisesta pienvenesatamasta alkaen. Ranta-alueen hyödyntäminen on tullut ajankohtaiseksi pelkästään sen vuoksi, että Virpiniemen loma-asuntokanta ja sen asukkaiden tarpeet kunnollisen venerannan ja laitureiden saamiseksi ovat kiireellisiä. Suunnittelutyössä tulisikin ottaa huomioon myös vierasveneiden rantautumistarpeet ja yleensä Virpiniemen kasvunäkymät.

Vesistöreittien ja saariston virkistyskäytön huomioiminen, hyödyntäminen sekä ohjelmalvelujen kehittäminen on nyt myös ajankohtaista. Talvikäyttö liittyy paljolti moottorikelkkailuun ja muihin uusiin lajeihin, joiden esiintuomiseen tarvitaan alueella ohjelmalveluyrityksiä. Saariston ja yleisestikin rantojen virkistyskäyttö laajenee veneilyn kasvun myötä; luontoa suojelevien rakenteiden, rantautumis- ja tulipaikkojen riittävyys ja kunto tulee aikaa myöten yhä tärkeämmäksi. Virkistyskäyttö on määrällisesti ehkä laajimmillaan talven aikana, jolloin kantava jääpeite mahdollistaa moottorikelkkailun lähes kaikkialla rannikolla.

2.4.4. Muut uudet aktiviteetit

Lasten ja sitä myötä perheiden parempi huomioiminen on myös katsottu erinomaiseksi mahdollisuudeksi Virpiniemen kaltaisella liikunta- ja virkistysalueella varsinkin kesällä. Tähän liittyy myös ideat *maauimala* –tyyppisen virkistyskohteen rakentamisesta. Ouluseudulla ei ole maauimaloita, joten se ideana toisi uutuusarvoa alueelle. Lapset ovat parhain kohderyhmä. Olisi syytä tutkia, voidaan hanke suunnitella ja toteuttaa paloittain, jolloin siitä muodostuisi aikaa myöten mittava kesäinen aktiviteetti alueelle. Tällaisen kohteen myötä syntyy yleensä mittava määrä uutta yritystoimintaa ja sen mukana työpaikkoja.

Liikuntaurheilulajien joukkoon on pysyvästi noussut myös *rullaluistelu*, lajin aktiiviharrastajat tekevät Ouluseudulla useinkin 20-30 kilometrin pituisia luistelulenkkejä. Virpiniemen ja Oulun etäisyys on tähän sopiva, suunnitelman kevyen liikenteen väylästä kaupunkiin voisi toteuttaa luisteluun sopivana väylänä aloittaen rakentaminen Virpiniemen päästä, jolloin saataisiin alueen turvallisuutta parantava väylä ensiksi kuntoon. Rullaluisteluun sopivia kevyenliikenteen väyliä on tiettävästi kehitelty eri puolilla maata, esimerkkeihin kannattaisi tutustua.

3. VIRPI 2007 toimintaympäristön kehittämishanke

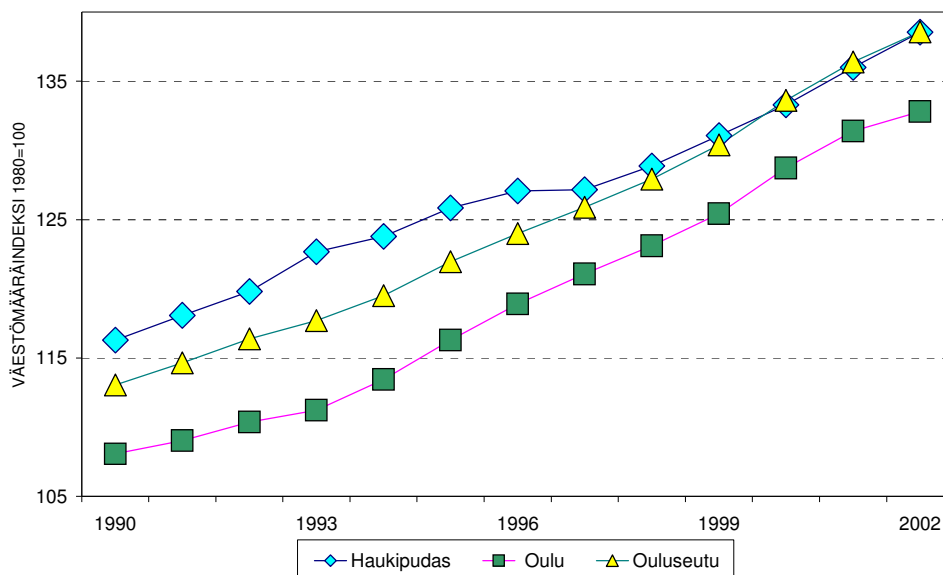
3.1. Alueen tulevaisuuden kuvaan vaikuttavat tekijät

3.1.1. Ouluseudun kasvu ja vaikutus liikuntapaikkakasyntään

Oulun seutu on päässyt viime vuosina nauttimaan kasvun tuomista uusista työpaikoista ja aluetalouden vaurastumisesta. Ennen muuta kasvu on pohjautunut elektroniikka- ja tietotekniikka -tuotteiden vientiin. Seudulla kehitetty osaaminen on globaalistikin mitattuna huippuluokkaa.

Ouluseudun kasvu on jatkunut myös vuosituhannen taitteen jälkeen voimakkaana, huolimatta em. toimialojen notkahduksesta.. Seudun kasvu merkitsee kasvua myös vapaa-ajan mahdollisuuksille ja –palveluille – niitä tuottaville yrityksille – luoden samalla uusia työpaikkoja. Ouluseudun väkiluku on kasvanut voimakkaasti aina vuosituhannen vaihteeseen, huippu saavutettiin vuonna 2001, jolloin väestö lisääntyi 4.500 asukkaalla. Nykyinen kasvuvauhti on asettumassa 3.000 – 3.500 asukkaan tasolle. Haukiputaan kunnan asukasluvun kasvu on muusta seudusta positiivisesti poiketen jatkanut edelleen kasvuaan ja on asettumassa 300 asukkaan vuosikasvun tasolle. Se on ollut indeksillä mitattuna suhteellisesti voimakkaampaa kuin esim. Oulun kehitys, mutta vain koko seudun keskiarvotasoa.

Kuva 13. Haukiputaan, Oulun ja Ouluseudun väestömäärän kehitys

3.1.2. Kulutustottumusten muutokset ja niiden suunta

Ihmisten kulutusvalintoja ohjaavat mielihalut, heräteostokset, rahatilanne, tavaroiden hinta, tarjoukset, tavaroiden saatavuus, tarve, tavaroiden valikoima sekä kaikista tärkeimpänä kulutustottumukset. Tavaroiden ja palvelujen saatavuus sekä kulttuuri vaikuttavat valintoihin. Maat ja alueet ovat tulotasoltaan, luonnonvarojen käytössä, teollistumisessa, liikenteessä ja

maailmankaupassa eriarvoisessa asemassa. Väestön ikääntyminen muuttaa myös kulutustottumuksia, samoin tekninen kehitys. Kuluttajien ympäristö myönteisyys on viime aikoina lisääntynyt, virkistysalueelta vaaditaan myös kuluttajien taholta luontoa säästäviä ratkaisuja.

Virpiniemi alueena mielletään käyttötutkimuksen mukaan selvästi liikunta- ja virkistysalueeksi, joka pääasiallisesti tarjoaa käyttäjien omaan aktiivisuuteen perustuvia palveluja. Alueen profiili tulevaisuudessakin pysynee samanlaisena pääosin. Uusia palveluja ja toimintoja tulee lisää parantaen alueen imagoa etenkin nuorten – tulevien kuluttajien keskuudessa, vaikka usein uudet hankkeet kohtaavatkin nykyisten käyttäjien taholta vastustusta kuten esim. golfkenttä –hanke.

Tulevaisuudessa *Ouluseudun seudullisuus ja työnjako myös vapaa-aikapalvelujen tuottamisessa tulee korostumaan.* Kuluttajien valinnat perustuvat tarjolla oleviin palveluihin ja niiden helppoon saatavuuteen. Virpiniemen ensimmäinen vahvuus onkin juuri sijainti alle puolen tunnin matkan päässä kaupungista ja alle tunnin matkan päässä kaikkialta Ouluseudulta. Liikuntapaikkojen laatu, varustus ja kunto riippuvat kulloisestakin kysynnästä ja teknisestä kehityksestä, voi kuitenkin olettaa että nykyiset pääkäyttömuodot ovat jatkossakin haluttuja. Talvilajien osalta on eri puolilla pyritty pidentämään harrastuskautta syksystä alkaen, kesän osalta uudet lajit ja niiden suorituspaikkojen rakentaminen tulevat todennäköisesti ajankohtaisiksi.

Merkittävä henkinen muutos vapaa-ajan harrastuksissa on nykyään niiden elämyksellinen luonne; ihmiset hakevat uusia ja erilaisia elämyksiä, jolloin Virpiniemen kaltaiset moniin erilaisiin aktiviteetteihin perustuvat alueet kasvattavat suosiotaan.

3.1.3. Matkailukysynnän kasvu ja mahdollisuudet

Matkailuala on kasvanut viime vuosikymmeninä erittäin voimakkaasti ja sen tulevaisuuden näkymät ovat valoisat. Matkailu on dynaaminen ilmiö, jossa on havaittavissa maailmanlaajuisesti muuttuvia trendejä. Lisääntyvä huoli ympäristöstä ja ympäristötietoisuuden kasvu viitoittavat matkailun tulevaisuuden näkymiä ensi vuosituhannele. Matkailijat haluavat kokea puhtaan ja alkuperäisen luonnon ja kulttuurin sekä samalla turvata matkailun ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden. Lisäksi nykypäivän matkailija vaatii yhä yksilöidynpää ja omien arvojensa mukaista palvelua.

Suomen matkailuvaltteja ovat aina olleet luonnonläheisyys ja Pohjolan eksoottisuus. Ympäristötietoisuuden lisääntyminen tulee todennäköisesti parantamaan Suomen markkina-asemia kansainvälisessä ja kotimaisessa matkailussa. Etenkin suomalainen maaseutu vastaa hyvin nykyisiä matkailutrendejä, joita hallitsevat luonnonläheisyyttä hakevat ja massaturismia karttavat matkailijat.

Etenkin syrjäisten alueiden kehittämistavoitteissa on korostettu matkailun merkitystä. Näillä reuna-alueilla onkin hyvät edellytykset lisätä matkailijamääriään, sillä ne sijaitsevat useimmiten luonnonvetovoimiltaan parhaimmilla alueilla. Lisääntyvään kysyntään on pystyttävä vastaamaan oikein asetetulla tarjonnalla. Nopeasti muuttuvat kulutustottumukset vaativat nykyisten matkailutuotteiden ja -palvelujen kehittämistä sekä kysyntään paremmin vastaavien uusien kohteiden jatkuvaa etsimistä.

Matkailun kehittymistä mitataan tavallisimmin rekisteröityjen yöpymisten määrällä. Koko Ouluseudulla yöpymisten määrä on korkeimmillaan ensilumen sesonkina ja keväällä, kesällä majoituksen huippu on kesä-heinäkuulla. Oulun kaupungin osuus on kaikista seudun yöpymisistä kuukaudesta riippuen 81-90 %. Eniten majoitusta kaupungin ulkopuolella käytetään kesäkuukausina. Vuoden 2003 talvikuukausien yöpymismäärä on kasvanut Oulussa 3.500-5.000 yöpymisellä kuukaudessa, mutta muun Ouluseudun yöpymismäärien kehitys on polkenut paikallaan. Sen sijaan käytettävissä olevan kesäkuun tilaston mukaan muun seudun osuus on kasvanut, tosin vain 1.500 yöpymisellä.

Taulukko 2. Rekisteröidyt yöpymiset Ouluseudulla ja Oulussa kaudella 2001-2002

	Talvi 2001-2002					
	marraskuu	joulukuu	tammikuu	helmikuu	maaliskuu	huhtikuu
Ouluseutu *)	36 707	22 335	24 083	30 571	35 673	31 775
Oulu	31 711	19 837	21 720	27 195	31 274	28 002
	Kesä 2002					
	kesäkuu	heinäkuu	elokuu	syyskuu		
Ouluseutu	49 134	82 669	45 164	34 953		
Oulu	40 029	73 514	38 979	30 858		

Ouluseutu = Oulu, Oulunsalo, Hailuoto, Haukipudas, Kempele, Kiiminki, Liminka, Lumijoki, Muhos, Tyrnävä + Temmes, Ylikiiminki

Virpiniemen osalta matkailun kehittämisen keskeinen ”pullonkaula” on ollut majoituskapasiteetin puute, joka on rajoittanut ohjelmapalvelujen kehittämistä alueella. Tässä mielessä avainhankkeena pidetty golfkenttä voisi luoda uudenlaista kysyntää ja mahdollisuuksia mm. hotellitasoisen majoituksen rakentamiseen. Koska matkailualueet kehittyvät usein kokonaisuuksina ja pitkän ajan kuluessa, tulisi pyrkiä luomaan yhteiskunnan puolelta edellytyksiä tähän.

Matkailu ja sen myytävät tuotteet perustuvat paikallisiin vahvuuksiin. Virpiniemen vahvuuksia ovat luontoon ja harrastusmahdollisuuksiin liittyvät vahvuudet. Kohteena Virpiniemi kilpailee muiden kohteiden kanssa matkailijoista. Matkailualueet hakevat myös erikoistumisella sellaisia ylivoimatekijöitä, jolla ne voivat selviytyä kilpailussa.

3.2. Hankkeen tavoitteet ja toimintastrategia

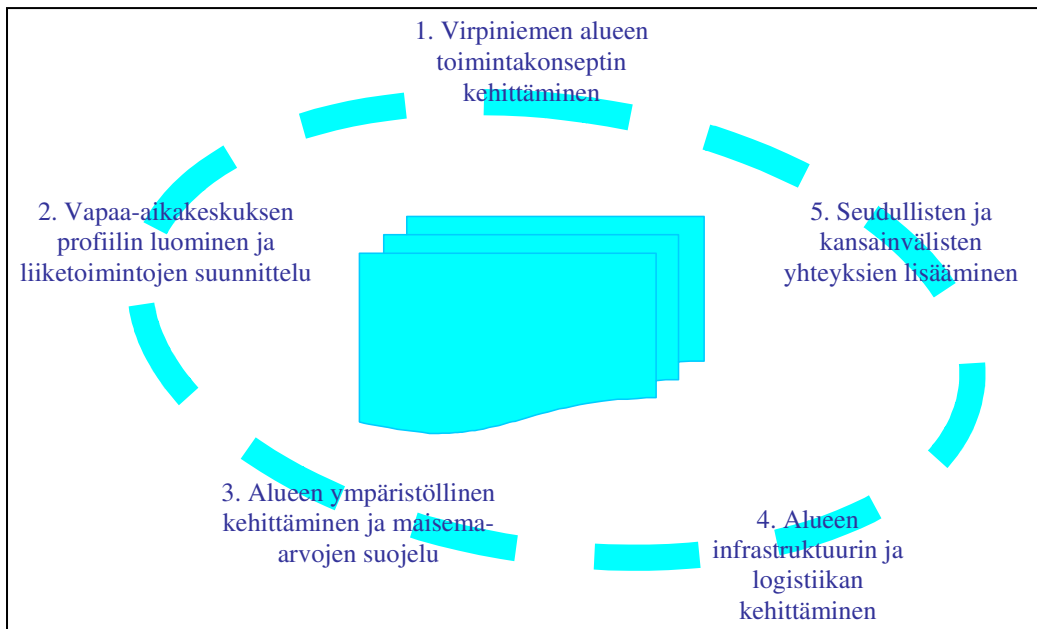
3.2.1. Tavoitteet ja tulevaisuudenkuva

VIRPI 2007 –projektin tavoitteena on luoda pohja alueen moniulotteiselle kehittämiselle liikunta- ja vapaa-ajanalueena Ouluseudulla Haukiputaan kunnassa. Hankkeen vastuullisena toteuttajana on Haukiputaan kunta ja fyysisenä toteuttajana alueella kunnan omistama Haukiputaan Teollisuuskiinteistöt Oy.

Virpiniemen toimintaympäristön kehittämishanke sisältää Virpiniemen alueen toimintakonseptin kehittämisen, vapaa-aikakeskuksen profiilin luomisen ja liiketoimintojen suunnittelu, alueen ympäristöllisen kehittämisen ja maisema-arvojen suojelun, infrastruktuurin ja logistiikan kehittämisen sekä seudullisten ja kansainvälisten yhteyksien lisäämisen.

Nykytilassaan Virpiniemen alue on paikallinen ja seudullinen liikuntapaikka, tyypillisestä matkailualueesta tai –keskuksesta sen erottaa puuttuva palveluvarustus: hotellitason majoitus ja ohjelmapalvelut. Eräs tärkeimpiä VIRPI 2000 -hankkeen tehtäviä on asettaa tavoitteet, mihin pyritään kahden vuoden, viiden vuoden ja kymmenen vuoden päästä alueen kehittämisessä.

Kuva 14. VIRPI 2007 -hankkeen tavoitteet

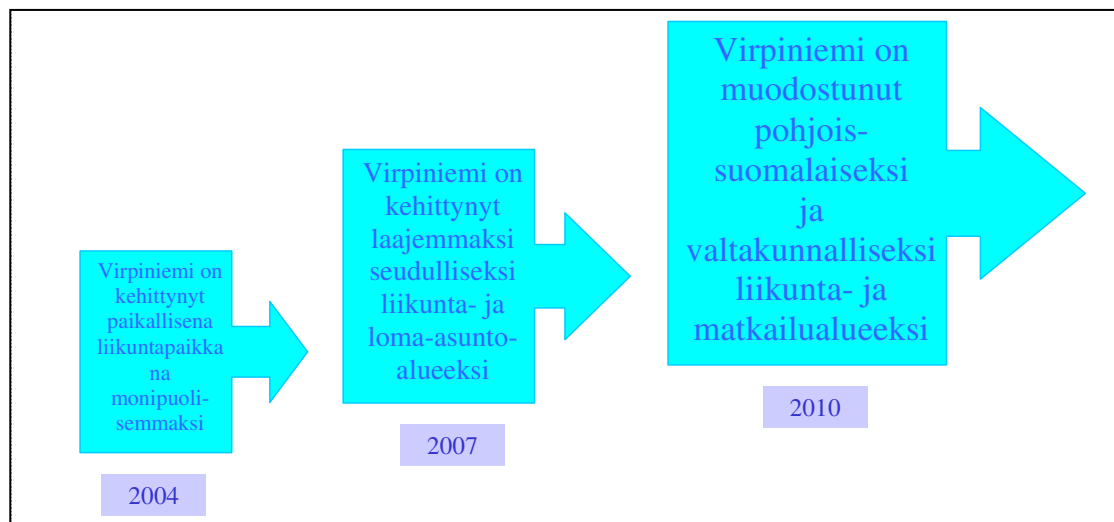

Tavoitteiden asettelussa Haukiputaan kunnan kanta on ratkaiseva siinä, halutaanko että Virpiniemen alue on tulevaisuudessa esim. kehittynyt paikallisena liikuntapaikkana monipuolisemmaksi, kehittynyt laajemmaksi seudulliseksi liikunta- ja loma-asuntoalueeksi tai muodostunut pohjois-suomalaiseksi ja valtakunnalliseksi liikunta- ja matkailualueeksi. Kehityskuva voi olla myös vaiheittain etenevä, jolloin tavoitteet on asetettu vuosille 2004, 2007 ja 2010.

Koska Virpiniemen alueen toiminnot ja toimijat alueella ovat fyysisesti ja toiminnoittain erillään, projekti keskittyy ensi vaiheessaan alueen yhteistoiminnan kehittämiseen. Toiminta on monilta osiltaan harrastustoimintaa (eläinurheilu, kuntourheilu ja luonnontuotteiden keräily), alueen kehittyminen vaatii kuitenkin selvää liiketoimintojen synnyttämistä. Tämän vuoksi uusien ja alueen luonteen kannalta mahdollisuuksia sisältävien toimintamallien tutkiminen ja toteutussuunnittelu luovat pohjaa tulevaisuudelle. Merkittävin uusi hanke alueel-

la on golfkenttä –hanke, johon liittyvät asiat kuuluvat pääsääntöisesti kunnan ja mahdollisesti sen omistaman teollisuuskiinteistöyhtiön tehtäviin.

Kuva 15. Virpiniemen alueen tulevaisuuden kuva

3.2.2. Hankkeen määrälliset tavoitteet

Hankkeen määrällisten tavoitteiden asettaminen on tärkeää tulosten mitattavuuden kannalta. Pää tavoitteena on, että hankkeen aikana luodaan edellytykset *kolmen uuden yrityksen tai alueellatuotettavan palvelun syntymiselle*. Uusi yritystoiminta tulee ainakin pääosiltaan olemaan aluksi pienimuotoista keskittyen nykyisiä toimintoja tukeviin palveluihin. Uusia pysyviä työpaikkoja näiden myötä tavoitellaan viidelle työntekijälle.

Projektiin lasketaan saatavan *mukaan ainakin viisi nykyistä yritystä tai toimijaa*, joissa työpaikkoja on yhteensä 20. Muita tavalla tai toisella mukana olevia yrityksiä tai yrityksiä, joiden toimintaan hanke voi tuoda positiivisia vaikutuksia lasketaan olevan samoin viisi muuta yritystä.

Projektin avulla ei kuitenkaan voida rehellisyyden nimissä säilyttää ainoatakaan, projekti voi kuitenkin luoda myönteistä uskoa tulevaisuuteen ja auttaa tällä tavalla toimijoita jatkamaan tai jopa uudistamaan toimintojaan alueella. Erityisesti loma-asukkaiden äänen kuuluville saamiseksi pyritään auttamaan heidän organisoitumisekseen omaksi ”kylätoimikunnakseen”.

3.2.3. Hankkeen toimintastrategia

Toimintastrategian tehtävänä on kertoa, *millä tavalla ja keinoilla päästään tavoitteisiin* ja strategiaa seuraavat yksittäiset toimenpiteet ja hankkeet matkalla tavoitteen saavuttamiseen. Kehittämisstrategian määrittävät valitut tavoitteet, mutta esiselvityksessä voidaan puuttua strategiaan metodin ja yhteistyöverkoston luomisen kautta. Strategiaa luotaessa on otettava

tavoitteiden lisäksi huomioon alueen historia ja toimijat, jotta osattaisiin valita oikea lähestymistapa.

Yhteistoiminta ja tiedonkulku korostuneena strategiana voisi toimia Virpiniemen tapauksessa hyvin. Tiedotusstrategia on mietittävä erikseen, sillä on varmasti keskeinen osa hankkeessa; uutta uutisoitavaa on aluksi varmasti vähän, uutisoinnille tulee olla jonkinlainen konkreettinen sisältö esim. uuden hankkeen ja investoinnin aloittaminen alueella.

Hiihtourheilu ja hiihtäjät muodostavat Virpiniemen pääkäyttäjärühmän, joiden kiinnostus alueeseen tulisi pitää vireänä. ”On helpompi yrittää pitää vanhat asiakkaat kuin hankkia uusia”, todistetaan useimmissa markkinointistrategioissa. Maastohiihtäjien tarpeiden huomiointi, uusien kehitysideoiden käyttö voi olla aivan ratkaisevaa. Suppeiden kyselyjen ja em. käyttöselvitysten mukaan latuverkoston kunto ja riittävä määrä parkkipaikkoja ovat ehkä tärkeimpiä edellytyksiä. On myös kaivattu kaupallisia palveluja, joiden laatu ja määrä olisi kyselyillä selvitettävä.

Golfkenttä –hanke on epäilemättä Virpiniemen alueen avainhanke, joka toteutuessaan tuo alueelle lisää kiinnostusta ja vaikuttaa myös Haukiputaan kuntakuvaan myönteisesti. Alueen toimijat suhtautuvat pääosin myönteisesti hankkeeseen.

Loma-asunnon omistajat ovat mitä suurimmassa määrin sitoutuneet Virpiniemen alueeseen ja ovat myös potentiaalisia kaikkien palvelujen käyttäjiä. Varsinkin alueen toimijoiden ja loma-asukkaiden vuoropuhelun edistäminen on avainasemassa uusien palvelujen saamiseksi Virpiniemen alueelle. Tulisi selvittää, onko mahdollista löytää projektiin mukaan loma-asukkaiden edustus, projekti voi myös avustaa tällaisen yhteistyöelimen synnyttämistä loma-asukkaiden keskuudesta. Kunnalla on tarvittava nimi- ja osoiterekisteri, jolla kaikki loma-asukkaat voidaan tarvittaessa kutsua koolle yhteiseen neuvonpitoon.

Lapset ovat usein liian vähän huomioitu ryhmä liikunta- ja virkistyspaikkojen rakentamisessa. Virpiniemi ei toimintakonseptinsa puolesta sovellu kaupallisten ns. seikkailumaiden rakentamiseen. Eri urheilulajien suorituspaikkojen lisäksi merkittävää olisi esim. uimarannan toimintojen kehittäminen. Lasten huomioiminen lisää Virpiniemen alueen luonnetta koko perheen virkistysalueena.

3.2.4. Tavoitellut tulokset

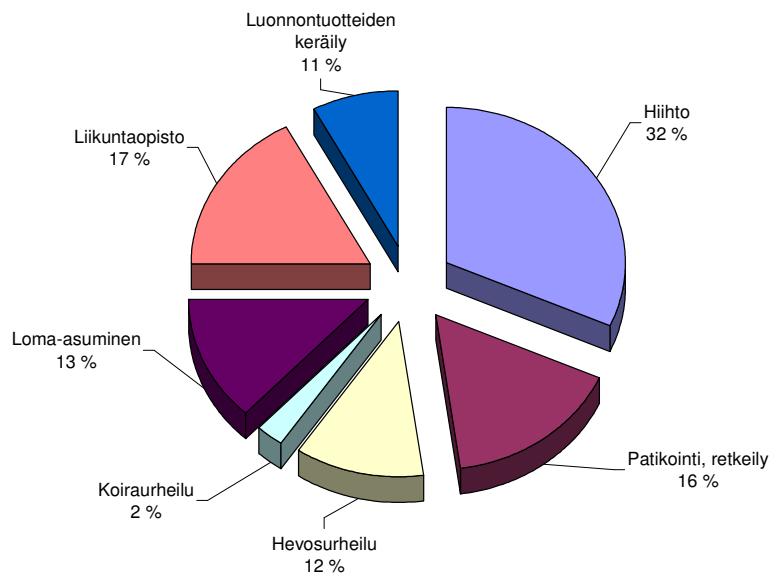
Virpiniemen alueen nykyinen käyttö

Virpiniemen alueen käyttäjämääristä on toimintojen luonteen vuoksi varsin poikkeavia käsityksiä. Koska esim. alueella yöpymisiä ei juurikaan rekisteröidä, myytäviä palveluja on vähän ja liikuntapaikat ovat avoimia ja maksusta vapaita on nykyisiä käyttäjämääriä pyritty arvioimaan liikuntaopiston käsityksen ja käyttöselvityksen mukaan.

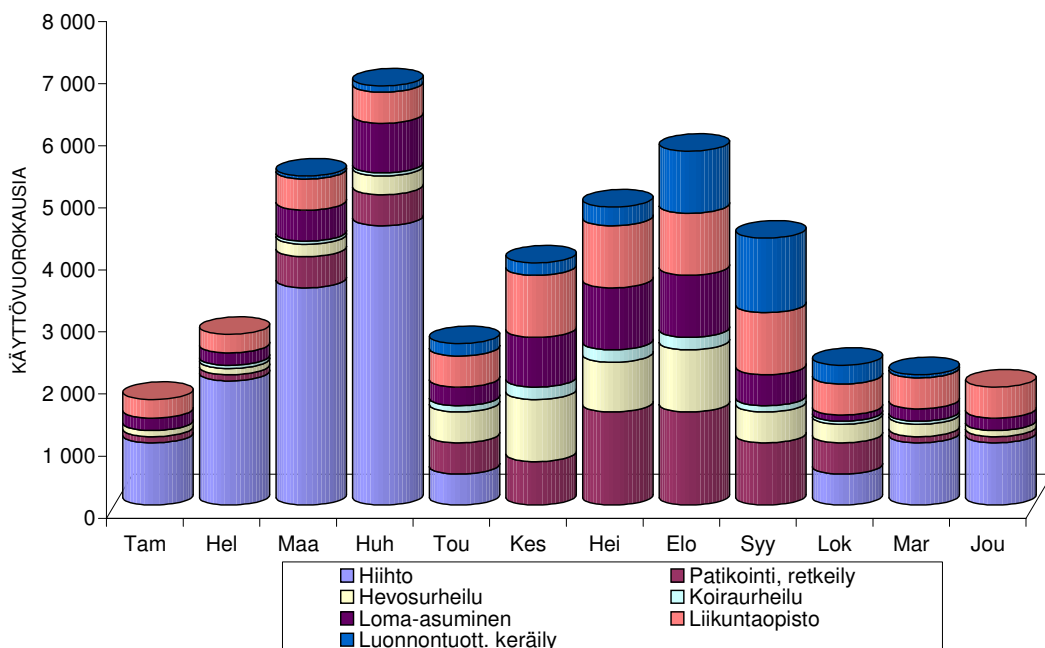
Lähtökohdaksi on otettu päiväkäynnit, jotka on toiminnoittain muutettu kuukausitasolle. Tämän arvion mukaan käyttövuorokausia on yhteensä 43.000 - 45.000 vuorokautta, mikä on keskimäärin 120-130 henkilöä vuoden jokaisena päivänä. Tähän summaan ei ole lasket-

tu alueella vakinaisesti työskenteleviä henkilöitä. Liikuntaopiston 22.000 vuotuista oppilas-päivää ei esim. suoriteta aina välttämättä Virpiniemessä, vaan opisto on jalkautunut maa-kuntaan. Opiston osalta voidaan todeta, että vuoden 2004 keväällä valmistuva liikuntahalli ja auditorio tulevat lisäämään koko alueen käyttäjämäärää nykyisestään arviolta neljäso-salla. Suuria epävarmuustekijöitä sisältää myös alueelle hiihtämään tulevien määrä kevättalvi-sin, kuitenkin useat ennustetta silmälleet pitävät arvioitua määrää varsin todennäköisenä. Myöskään hevოსurheilun osalta ennuste on suuntaa-antava.

Kuva 16. Virpiniemen alueen nykyinen käyttö arvioituna käyttölajeittain (vrk)

Kuva 17. Vuoden 2003 Virpiniemen alueen kävijäarvio lajeittain

Kävijäarvion mukaan hiihto (32%), patikointi ja retkeily (16%), loma-asuminen (13%) jja hevosurheilu (12%) ovat hallitsevat käyttömuodot alueella. Liikuntaopiston osuus kaikista alueen kävijöistä on 17 % ja luonnontuotteiden keräily 11 %. On korostettava, että osuudet ja luvut ovat suuntaa antavia. Kokonaiskäyttövuorokaudet painottuvat toisaalta kevään hiihtosesonkiin ja heinä-syyskuun väliseen aikaan. Talvikuukaudet ovat keskimäärin vain 20 % sesonkihuipusta.

Vaikka lomaviettotottumukset sallivat joustavan loman jakamisen vuoden mittaan, ongelma on samanlainen myös muualla. Sesonkivaihteluja on yleensä pyritty tasaamaan erilaisilla tapahtumilla, alennushinnoilla jne. Kuitenkin Virpiniemen palvelutarjonta tällä hetkellä ei anna mahdollisuutta tähän. Uusien aktiviteettien osalta on otaksuttavissa, että golfkenttä –hanke lisää touko-syyskuun kävijämääriä huomattavasti.

Käytön kasvu vuoteen 2007 ja 2010

Alueen kehittämisen määrällisenä tavoitteena on nostaa käyttövuorokausien lukumäärä vuoteen 2007 mennessä 100.000 kävijään ja vuoteen 2010 mennessä 150.000 kävijään. Tavoitteen pohjalla on uusien lajien kuten esim. golfin vaikutus kävijämäärään ja kehittyvien matkailutoimintojen vaikutus vuoteen 2010 mennessä. Tähän mennessä alueelle on jo syntynyt uutta hotellitason majoituskapasiteettia ja varsinaisia ohjelmalvelua harjoittavia yrityksiä.

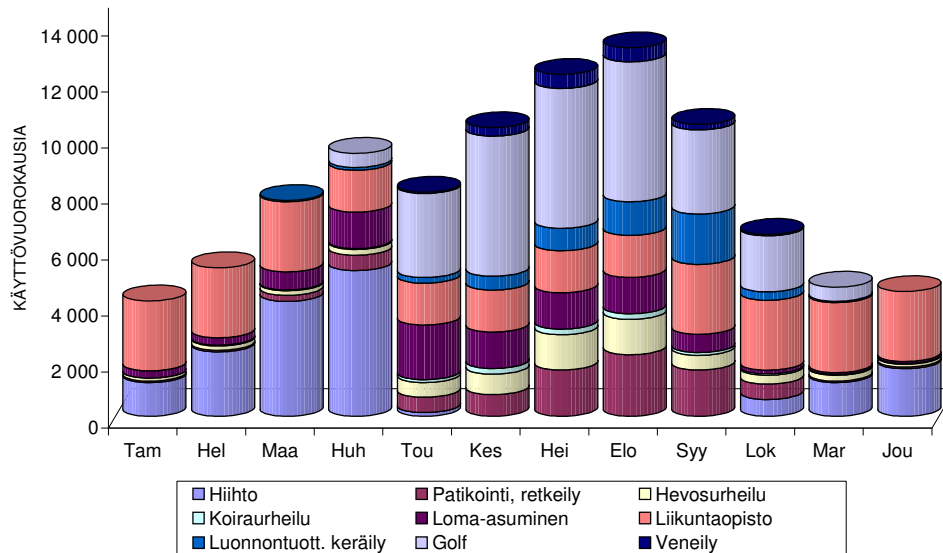
Vuoteen 2007 mennessä käyttölajeihin on tiedossa olevien hankkeiden toteutuessa tullut kävijöiden kokonaismäärään lähes 50.000 päiväkävijän suuruinen lisäys johtuen etupäässä golfkenttä –hankkeen toteutumisesta. Kasvua on tapahtunut myös urheiluopiston, maastohiihdon ja loma-asumisen osalta. Hevosurheilun kasvu riippuu lähinnä siitä, onko alueelta saatavissa myytäviä palveluja harrastustoiminnan lisäksi. Sama pätee koiraurheiluun.

Luonnontuotteiden keräilyn osuus pysyy ennallaan lähinnä kerääjien vanhenemisen myötä, sen osuus alueen käyttömuotojen joukossa sen sijaan laskee voimakkaasti. Ihmisten harrastukset ja kiinnostus erilaisiin aktiviteetteihin muuttuu. Voidaan myös olettaa, että veneily lisää osuuttaan, mikä vielä tänä päivänä alueelle saapuvien osalta on marginaalinen.

Vuoteen 2010 mennessä alue on voimakkaasti kehittynyt uusien investointien myötä. Alueelle on saatu hiihtourheiluun liittyviä uusia investointeja, hotellitason majoituskapasiteettia ja golfurheilu on vakiinnuttamassa asemaansa Ouluseudulla. Virpiniemi on tulossa lajin keskuksesi Ouluseudulla, asemakaavassa varattu laajennusalue on myös otettu käyttöön.

Kävijämäärä on edelleen jatkanut kasvuaan, uudet aktiivilajit ovat voittopuolisesti lisänneet osuuttaan kuten liikuntaopistokin tarjontaa. Veneily on myös kehittymässä kesäkauden merkittäväksi aktiviteetiksi, sitä koskevia tapahtumia on alettu järjestää alan harrastajayhteisöjen toimin.

Kuva 18. Vuoden 2007 Virpiniemen alueen kävijäarvio lajeittain

3.2.5. Kehittämisen keinovalikoima

Virpiniemen alueen kehittämisessä tarvitaan sekä ”kovia että pehmeitä” investointeja. Projektin avulla voidaan edistää molempien syntymistä. Tavallisimmin matkailualueiden kehittämisessä on käytössä mm. Lapissa ollut seuraavan tyyppisiä keinoja, jotka hyvin sopivat myös Virpiniemen kehittämiseen:

- investoinnit liikenneoloihin ja muuhun yhdyskuntatekniikkaan
- yksityisten investointien houkuttelu
- kulutuskysynnän lisääminen (Ouluseutu)
- yritystoiminnan ja mahdollisuuksien lisääminen alueella
- omaehtoisen kehittämisen aktivointi alueella
- alueen statuksen nostaminen maakunnassa
- alueen priorisointi kunnassa

Investoinnit liikenneoloihin ja muuhun yhdyskuntatekniikkaan ovat tyypillisimpiä julkisen sektorin kehittämisen keinoja kun on kyse toimintaedellytysten luomisessa varsinkin matkailun kehittämisessä. Virpiniemen kehittämisessä infra-hankkeet ovat jatkossa erittäin tärkeitä.

Yksityisten investointien houkuttelu tai saanti ei onnistu ilman hyvin toimivaa julkista infrastruktuuria. Lisäksi on pystyttävä osoittamaan riittävä määrä kysyntäpotentiaalia tai suunnitelmia alueen kasvun pohjaksi, ennen kuin yksityisiä investointeja alueelle huomattavassa määrin tullaan saamaan

Kulutuskysynnän lisääminen seudullisesti pitää sisällään selvän kilpailuasetelman tunnistamisen: Virpiniemi kilpailee mahdollisuuksillaan muiden vapaa-ajan keskuksien kanssa. On-

nistuminen ja tuloksien saavuttaminen kilpailussa edellyttää yhteistoiminnan syntymistä, yksityisten ja julkisten panostusten kohdistamista toistaan tukeviksi, alueen vetovoiman ja palvelujen tiettyä ylivertaisuutta (hinta-laatu-saatavuus).

Yritystoiminnan mahdollisuuksien lisääminen alueella voidaan toteuttaa aina kaavoituksesta ja kunnallistekniikan rakentamisesta lähtien. Pienellä alueella saattaa ongelmaksi muodostua koettu keskinäinen kilpailu. Kuitenkin kilpailu aikaa myöten parantaa palveluita ja lisää koko alueen kiinnostavuutta ja sitä kautta kysyntää. Omaehtoinen kehittäminen alueella voi puolestaan pitää sisällään uuden paikallisen yritystoiminnan syntymisen tai entisten toimijoiden palveluiden ja tuotteiden kehittymisen. Panostamalla omaehtoiseen kehittämiseen voidaan parhaiten huolehtia panostusten tuotosta ja kehittämisen myönteisistä vaikutuksista paikkakunnalle uusien työpaikkojen muodossa.

Alueen statusta ja priorisointia julkisten toimijoiden osalta ei turhaan voida korostaa. Edes maakunnallisesti Virpiniemen alue ei ylitä tällä hetkellä uutiskynnystä, nimi ehkä tunnetaan mutta alueen palvelutarjontaa ei. Toinen tärkeä merkitys on pitää alue mukana maakunnallisissa suunnitelmissa ja kiinnostuksen kohteena aina kaavoitusta ja erilaisia aluetta koskevia selvityksiä myöten. Rooli sopii parhaiten Haukiputaan kunnalle. Alueen priorisointi kehittämiskohteena kunnassa vaatii puolestaan pitkäjänteisyyttä ja yksimielisyyttä. Aluetta koskevan kehittämissuunnitelman on oltava ajan tasalla sisältäen mieluummin konkreettisia investointikohteita useammalle vuodelle.

3.3. Hankkeen toteutukset osat

3.3.1. Alueen toimintakonseptin kehittäminen

Tärkein tehtävä on tavoitteen asettaminen Virpiniemen toimintaympäristön kehittämiseksi millaiseksi vapaa-ajan alueeksi Virpiniemi halutaan kehittää. Tavoitteet on työstettävä strategiaksi ja muokattava paikallisten ja seudullisten toimijoiden sekä Haukiputaan kunnan kanssa. Kehittymisen kannalta on ratkaisevaa, millä tavalla hankeyhteistyötä Oulun kaupungin ja mahdollisesti muun seudun kanssa syntyy. Toimintakonseptin kehittämisessä voidaan käyttää mm. seuraavia menetelmiä:

- toimintatapana on toimijoiden haastattelut, neuvottelut, ideariihet ja tavoiteseminaarit
- muodostetaan alueen toimijoiden yhteistyöryhmä, joka kokoontuu vähintään kerran kahdessa kuukaudessa
- yhteistyöryhmä toimii uutisväylänä, alueen kysynnän ja tarpeiden tuntijana ja uusien ideoiden generoijana
- pohjatiedoksi tarvitaan markkinakysynnästä tietoa, joka palvelee toimijoita ja kuntaa
- samoin skenaario-osaamista vahvistamaan yhteisiä tavoitteita
- seudullisuus ja mahdollisuudet yhteiseen palvelutuotantoon selvitetään
- jatketaan esiselvitysvaiheen aikana muualta saatujen mallien arvioimista Virpiniemen olosuhteisiin
- hyvinvointipalvelujen mukaanotto konseptin rakentamisessa saattaa olla ratkaiseva

3.3.2. Vapaa-aikakeskuksen profiilin luominen ja liiketoimintojen suunnittelu

Alueen toiminnallinen profiili nykyisellään on epämääräinen. Alue tunnetaan parhaimmin Virpiniemen hiihtomaastoistaan ja –mahdollisuuksista sekä paljon julkisuudessa olleesta golfkenttä –hankkeesta. Eläinurheilualueen toiminnot ovat periaatteessa harrastuspohjalla toteutettuja, jota varten kunta on vuokrannut maata. Vapaa-ajanpalveluiksi tarkoitettuja kaupallisia toimintoja on vähän, kehittyäkseen alue tarvitsee uutta yrittäjyyttä. Profiilin luominen ja liiketoimintojen suunnittelu sisältää seuraavia toimenpiteitä:

- toimintatapana on toimijakohtainen keskustelu ja neuvottelut, ulkoisten mahdollisuuksien ja resurssien etsiminen, esisuunnitelmat ja toteutettavuusselvitysten teko (feasibility study)
- nykyisten toimintamallien kehittäminen ja synergiaetujen hyödyntäminen
- uudet toiminnot voisivat vaatia esiselvityksen tekemisen tai muuta konsultointiapua kuten esim. golfiin, hiihtoputkeen ym. liittyvät toteutuksen kannattavuutta lisäävät asiat
- uusien ideoiden kehittämiseen ja niihin tarvittaviin palveluihin varataan rahoitusta

3.3.3. Alueen ympäristöllinen kehittäminen ja maisema-arvojen suojelu

Nykyisen tilanteen seurauksena on useassa Virpiniemen aluetta koskevassa selvityksessä jo todettu, että alueen kestävyys alueella liikkumisen johdosta heikkenee ilman toimenpiteitä jatkuvasti. Ympäristöinvestoinnilla on muualla pystytty ohjaamaan liikkumista virallisille reiteille, järjestämään jätehuolto jne. Koska alueen käytön on todettu joka tapauksessa lisääntyvän. Ympäristöllinen kehittäminen pitää sisällään mm. seuraavia asioita:

- toimintatapana on yhteydenpito ympäristöviranomaisiin, neuvottelujen ja kokouksien järjestäminen, hankesuunnitelmien edistäminen ja rahoituksen etsiminen hankkeille, esisuunnitelmien tekeminen
- yhteydenpito ympäristön tilasta ja mahdollisuuksista kiinnostuneisiin, järjestöihin jne.
- erilaisten intressien yhtensovittaminen mm. neuvotteluin on erityisen tärkeää
- erityiskohtena voi olla esim. loma-asuntoalueen maisemallinen kehittäminen

3.3.4. Alueen infrastruktuurin ja logistiikan kehittäminen

Kaikki alueen toiminnot tarvitsevat sujuvia kulkuyhteyksiä ja niiden kunnossapitoa. Käyttäjien kannalta julkisen liikenteen puuttumista on pidetty ongelmana, liikuntaopiston päässä aluetta taas kevyen liikenteen väylän ja liikennevalaistuksen puuttuminen on turvallisuusongelma alueen käyttäjille.

Suora kulkuyhteys Haukiputaan keskustasta on myös koettu puutteena. Pääväylää lukuunottamatta tiestö on päällystämätöntä. Infrastruktuurin ja logistiikan kehittäminen pitää sisällään mm. seuraavia asioita:

- toimintatapana hankelistan luominen ja jatkuva päivitys, neuvottelut toteutusmahdollisuuksista, esisuunnitelmien ja –kustannusarvioiden hankkiminen, vaikutusarvioiden tekeminen
- julkisen liikenteen tarpeiden selvittäminen ja matkailun vaatiman logistiikan suunnittelu
- erityiskysymyksinä reitistö rakenteiden kehittäminen ja ulkoilureittien ja eläinurheiluun tarvittavien reittien tarpeiden yhteensovittaminen

Kuva 19. Virpiniemen päätte Meriniemen lomakylän kohdalla

3.3.5. Seudullisten ja kansainvälisten yhteyksien lisääminen

Seudullisten ja kansainvälisten yhteyksien lisääminen on välttämätöntä alueen ja sen tunnettuuden ja imagon kehittämiseksi. Nykyisellään Virpiniemen alue edustaa lähinnä paikallista ja seudullista vapaa-aikakeskusta, riippuen tavoitteenasettelusta ja aikataulusta, se voi olla tulevaisuudessa merkittävä pohjois-suomalainen, valtakunnallinen ja jopa kansainvälinen liikunnan ja vapaa-ajankeskus. Tämä kokonaisuus pitää sisällään mm. seuraavia asioita:

- toimintatapana on seudullisten organisaatioiden kanssa neuvottelut, rekrytoituminen kv. kehittämishankkeisiin esim. Interreg IIIB ja C –ohjelmien kautta (Itämeri –ohjelma, Pohjoisen Periferian ohjelma jne), osallistuminen kontaktiseminaareihin
- osallistumalla Ouluseudun kansainvälisiin hankkeisiin
- pitämällä yhteyttä Ouluseudun organisaatioihin, valtakunnallisesti merkittäviin organisaatioihin jne

3.4. Aikataulu ja organisointi

Hankkeen aikataulu on laskettu kahdelle vuodelle 2004-2006. Toteutus projekteista alkaa tavallisesti rahoituspäätöksestä, kuitenkin rahoitushakemuksen jättämisen jälkeen hankkeesta aiheutuneet kulut on voitu sisällyttää tuen myöntäjälle tehtyihin toiminta- ja talousraport-

teihin. VIRPI 2007 projekti alkaa käytännöllisesti katsoen projektipäällikön rekrytoinnilla, jonka tehtävänä on huolehtia projektin toteuttamisesta suunnitelman mukaan ja talouden raportoinnista.

3.4.1. Projektia toteuttava organisaatio

Projektin hakijana on Haukiputaan kunta. Projektia voivat toteuttaa kunnan lisäksi kunnan kokonaan omistama Haukiputaan Teollisuuskiinteistöt Oy ja Ouluseutu Yrityspalvelut. Toteutusta pyritään jakamaan, jotta paras seudullinen asiantuntemus voidaan valjastaa projektin käyttöön.

Projektin organisoinnin kantava ajatus on seudullisuus.

Oleellisena osana projektin hallintoa ja ohjaamista on projektin ohjausryhmä, joka muodostuu toteuttavien organisaatioiden ja sidosryhmien edustajista. Nopeaa päätöksentekoa vaativien asioita varten perustetaan työvaliokunta, johon kuuluvat Haukiputaan kunnan, Ouluseutu Yrityspalveluiden, Oulun kaupungin ja alueen toimijoiden edustus.

3.4.2. Yhteistyöverkostot

Virpiniemen alueen kehittäminen tarvitsee toimivan yhteistyöverkoston taakseen. Alueen toimijat ja alueen käyttäjät ovat avainasemassa, sillä he ovat asiantuntijoita alueen suhteen. Haukiputaan kunta ja Haukiputaan Teollisuuskiinteistöt Oy ovat paikallisia toimijoita, joiden vastuulla hankkeen käytännön eteenpäin vieminen on. Yhteistyötä on tehtävä paikallisella ja seudullisella tasolla, lisäksi on pyrittävä työskentelemään tehokkaasti maakunnan ja valtionorganisaatioiden kanssa jotta kehityshankkeet ja –investoinnit saadaan käyntiin. Verkostot voidaan jakaa seuraavasti:

- paikallinen yhteistyöverkosto (Haukiputaan yrittäjät, oppilaitokset)
- seudullinen verkosto (Oulu, seutukunta, Yrityspalvelut, Osaamiskeskus)
- tukiverkosto (PPL, TE-keskus, valtionhallinnon viranomaiset, yrittäjäjärjestö, kauppakamari, yliopisto)

Verkostoista muodostetaan myös projektille toimiva ohjausryhmä, jonka työvaliokunnan muodostavat kunnan johto, keskeiset toimijat ja projektipäällikkö.

3.5. Kustannusarvio ja rahoitus

Projektin kokonaiskustannukset ovat kahdelle vuodelle 260.000 euroa. Liitteessä 1. hankkeen kustannusarviossa on esitetty kustannukset toimenpidekokonaisuuksittain ja budjettikohdittain. Projektipäällikön palkkauskustannukset on jaettu kaikkien viiden tavoitteen kesken.

Asiantuntijapalvelujen hankinnalle on varattu merkittävä osa budjetista, hankinnat tehdään yli 10.000 euron suuruisista palveluista pääsääntöisesti aina tarjouskilpailun perusteella. Ainoastaan mikäli asiantuntijapalvelujen tarjoajia on yksi tai korkeintaan muutama, tehdään päätökset hintaneuvottelujen perusteella.

Projektin alueellinen rahoitus koostuu Haukiputaan kunnan ja Ouluseutu yrityspalvelujen rahoituksesta. Alueellisessa rahoituksessa on tärkeä merkitys alueen toimijoiden, yritysten ja paikallisten yhteisöjen rahoituksessa. Yksityinen rahoitus kerätään opintomatkojen ja yhteisesti hankittavan materiaalin kustannuksista. Projektin luonteesta johtuen sillä ei voi olla tulorahoitusta.

VIRPI 2007 BUDJETTI- JA RAHOITUSLUONNOS 2004-2005 (24 kk)

		Toimenpidekokonaisuudet					
Kustannuserittely		1. Virpiniemen alueen toimintakonseptin kehittäminen	2. Vapaa-aikakeskuksen profiilin luominen ja liiketoimintojen suunnittelu	3. Alueen ympäristöllinen kehittäminen ja maisema-arvojen suojeleminen	4. Alueen infrastruktuurin ja logistiikan kehittäminen	5. Seudullisten ja kansainvälisten yhteyksien lisääminen	Yhteensä euroa
1.	Palkkauskustannukset	30 000	25 000	20 000	20 000	20 000	115 000
2.	Toimistokustannukset	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	10 000
3.	Matkakulut	10 000	3 000	3 000	3 000	10 000	29 000
4.	Asiantuntijakulut	10 000	40 000	20 000	20 000	10 000	100 000
5.	Muut kulut	2 000	2 000	2 000	2 000	3 000	11 000
	Yhteensä	54 000	72 000	47 000	47 000	45 000	265 000

Partneri	%-osuus	€
Pohjois-Pohjanmaan liitto	50	132 500
Haukiputaan kunta / HTK Oy	25	66 250
Ouluseutu Yrityspalvelut	20	53 000
Yritykset ja yhteisöt	5	13 250
Yhteensä	100	265 000

